

AZERBAJCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAJCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA MERKEZİ

Elyazması hukukunda

Gurbanova Şemsiye Zulfugar kızının

Kış turizm potansiyeli ve gelişim olanakları
konusunda

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İhtisasın şifresi ve adı: 060803 “Turizm ve Otelcilik”
İhtisaslaşma: “Turizm İşi”
Tez Danışmanı: Yüksek Lisans Programının Rehberi:
Doç. Dr. Kadir Bayramlı Nezir Doç. Dr. Kadir Bayramlı Nezir
Kafedra Müdürü Evezi: Öğr. Gör. Yusif Aliyev Nadim

BAKÜ – 2018

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA MERKEZİ

KIŞ TURİZMİ POTANSİYELİ VE GELİŞİM OLANAKLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

ŞEMSİYYE GURBANOVA

Danışman

Doç. Dr. KADİR BAYRAMLI

BAKÜ – 2018

ÖZET

Son yıllarda dünyadaki tüm ülkeler ekonomik, toplumsal, sosyal yararlar sağlayan turizmi daha çok geliştirmektedirler. Ülkeler mevsimsel karakter turizmin tüm yıla yayılması için kendilerinin sahip oldukları kaynaklardan yararlanarak alternatif turizm türlerini ortaya çıkarmışlar. Alternatif turizm türleri içerisinde turizmin 12 aya yayılmasında önemi olan türlerden biri de kış turizmidir.

Kış turizminin gelişiminde önemli adımlar atması ve kış turizmi için büyük bir potansiyele sahip olması nedeniyle Azerbaycan son yıllar yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilmiştir. Azerbaycan'da kış turizmi potansiyelinin ortaya koyulması bu çalışmanın ana konularından biridir. Araştırmanın bölümlerinde genel olarak turizm, kış turizmi hakkında bilgiler de verilmiştir. Diğer yandan, kış turizm potansiyelinin ortaya koyulmasının yanı sıra ülkede kış turizminin gelişimi için sahip olduğu olanaklar da araştırılmıştır.

Çalışmanın son kısmında Azerbaycan'da kış turizmi potansiyeli konusunda yapılan araştırmada mülakat yöntemi kullanılmış, ülkede kış turizminin geliştirilmesi için mevcut olanaklar değerlendirilerek Azerbaycan'da kış turizminin gelişmesi tüm turizme, ülke ekonomisine büyük katkıda bulunacağı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm Potansiyeli, Kış Turizmi, Azerbaycan

ABSTRACT

In recent years, all countries in the world develops tourism, providing economic, social benefits. The countries have exploited alternative tourism types by exploiting the resources that they have to spread tourism all year. Winter tourism is one of the most important species in the expansion of tourism to 12 months within alternative tourism types.

Azerbaijan where is visited by domestic and foreign tourists since the years when they have taken important steps in the development of winter tourism has wide potential of winter tourism. One of the main subjects of this study is to find out the potential of winter tourism in Azerbaijan. In the sections of this study, information about tourism and winter tourism was given in general. On the other hand, in addition to demonstrating winter tourism potential, the possibilities for the development of winter tourism in the country was researched.

In the last part of the study, research was conducted via interview method on the potential of winter tourism in Azerbaijan and the possibilities for the development of winter tourism in the country were evaluated. The development of winter tourism in Azerbaijan will make a great contribution to all tourism and the economy of the country.

Key Words: Tourism, Tourism Potential, Winter Tourism, Azerbaijan

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	3
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	3
ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	4
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5

I BÖLÜM

1. TURİZM ÇEŞİTLENDİRİLMESİNDE ALTERNATİF TURİZM

1.1. TURİZM KAVRAMI VE TURİZMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	
1.2. TÜRLERİNE GÖRE TURİZM ÇEŞİTLERİ.....	11
1.2.1. Geleneksel Turizm.....	12
1.2.2. Alternatif Turizm.....	14
1.3. ALTERNATİF TURİZMİN TANIMI.....	15
1.4. ALTERNATİF TURİZMİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİ.....	18

1.5. GELENEKSEL VE ALTERNATİF TURİZMİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	20
1.6. ALTERNATİF TURİZM ÇEŞİTLERİ.....	24
1.6.1. Kongre Turizmi.....	24
1.6.2. Kültür Turizmi.....	25
1.6.3. Golf Turizmi.....	25
1.6.4. Sağlık Turizmi.....	26
1.6.5. İnanç Turizmi.....	26
1.6.6. Av Turizmi.....	27
1.6.7. Yayla Turizmi.....	27
1.6.8. Gençlik ve Üçüncü Yaş Turizmi.....	28
1.6.9. Dağ ve Kış Turizmi.....	28

II BÖLÜM

2. KIŞ TURİZMİNE GENEL BAKIŞ VE DÜNYADA KIŞ TURİZMİ

2.1. KIŞ TURİZMİ KAVRAMI.....	29
2.2. KIŞ TURİZMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	30
2.3. KIŞ TURİZMİNE İLİŞKİN TANIM VE KAVRAMLAR.....	32
2.3.1. Kış Sporları.....	32
2.3.2. Kayak Sporları.....	33
2.3.3. Buz Sporları.....	34
2.3.4. Kayak Pisti.....	34

2.3.5. Kayak Mekanik Tesisleri.....	35
2.3.6. Kayak Merkezleri.....	37
2.4. KIŞ TURİZMİ ÖZELLİKLERİ.....	37
2.5. KIŞ TURİZMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	39
2.5.1. Tamamlayıcı Turistik Altyapı.....	39
2.5.2. Uluslararası Spor Organizasyonları.....	40
2.5.3. İklim Değişikliği ve Küresel Isınma.....	42
2.6. KIŞ TURİZMİNE KATILANLARIN SEYAHET MOTİVASYONLARI.....	43
2.7. KIŞ TURİZMİNİN DİĞER TURİZM TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ.....	45
2.7.1. Sağlık Turizmi ile İlişkisi.....	45
2.7.2. Dağ Turizmi ile İlişkisi.....	46
2.7.3. Spor Turizmi ile İlişkisi.....	48
2.8. KIŞ TURİZMİNİN YARARLARI.....	49
2.8.1. Kış Turizminin Ekonomik Yararları.....	49
2.8.2. Kış Turizminin Diğer Yararları.....	50
2.9. KIŞ TURİZMİNDEKİ SORUNLAR.....	51
2.10. DÜNYADA KIŞ TURİZM POTANSİYELİ.....	53
2.10.1. Avusturya.....	55
2.10.2. İsviçre.....	57
2.10.3. Fransa.....	58

2.10.4.	Türkiye.....	59
2.10.5.	Diğer Ülkeler.....	61

III BÖLÜM

3. AZERBAYCAN’DA KIŞ TURİZM POTANSİYELİ VE GELİŞİM OLANAKLARI ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMA

3.1.	AZERBAYCAN’DA KIŞ TURİZMİ.....	64
3.2.	AZERBAYCAN’DA KIŞ TURİZM POTANSİYELİNE SAHİP BÖLGELER.....	65
3.2.1.	Guba - Haçmaz Turizm Bölgesi.....	66
3.2.2.	Şeki - Zagatala Turizm Bölgesi.....	68
3.3.	AZERBAYCAN’DA KIŞ TURİZMİ SORUNLARI.....	70
3.4.	AZERBAYCAN’DA KIŞ TURİZMİ GELİŞİM OLANAKLARI.....	72
3.5.	BULGULAR VE DEĞERLENDİRME.....	74
3.5.1.	Azerbaycan’ın Kış Turizm Potansiyeline İlişkin Bulgular.....	74
3.5.2.	Azerbaycan’da Kış Turizm İşletmelerine İlişkin Bulgular.....	79
	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
	KAYNAKÇA.....	85
	EKLER.....	95

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşmiş Devletleri
UNWTO	World Tourism Organisation
M.Ö.	Miladdan Önce
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
FIS	Federatino International de Ski
BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
DTQ	Dövlət Təbiət Qoruğu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Sürdürülebilir Kitle Turizmi ve Bilinçli Alternatif Turizm Karşılaştırılması.....	22-23
Tablo 2: Dünyada Kayak Merkezleri.....	37
Tablo 3: Olimpiyatların Turizme Etkileri.....	42
Tablo 4: Kış Turizmine Katılanların Seyahat Motivasyonları.....	44-45
Tablo 5: Ülkeler Üzre Kayak Merkezleri Dağılımı.....	54
Tablo 6: Türkiye’deki Kış Turizmi Destinasyonlarının Durumu.....	60-61
Tablo 7: Azerbaycan’da Mevcut Olan Kış Turizm Merkezleri.....	70
Tablo 8: Azerbaycan’da Kış Turizmine Göre Gelişmiş Bölgeler ve Kış Turizm Potansiyeline Sahip Bölgeler.....	76

GİRİŞ

Turizm, boş zamanı ve tasarrufu iyi şekilde değerlendirmek için ekonomik yönde verilen karar ile devam eden ve ülkelerin ekonomisi üzerinde etkilerini gösteren hizmet sektörüdür. Gelişmekte olan ülkelerde, turizm ülkenin ekonomik taraftan gelişmesi ve ülkenin kalkınması için gerek duyulan ülkeye döviz girişini sağlamaktadır. Bu anlamda turizm bu açıdan ülkeler için başlıca sektör haline gelmiştir (Növresli, 2010: 1).

Azerbaycan ekonomisinde de turizm önemli rol oynamakta, ülke için gelir sağlamaktadır. Turizmin ülkeye gelen yabancı turistlerin harcadıkları paralar ile ülkeye döviz girdisi sağlaması ülkenin gelişmesi üzerinde olumlu etkilere sahiptir.

Son yıllarda ülkeler kendi ekonomilerini olumlu yönde geliştirmek için turizm çeşitlendirmesi yapmışlar. Bir sıra ülkeler yaz mevsiminde seyahat etmeye fırsat bulamayan ve seyahat alışkanlıkları olan insanların seyahatlerini tüm yıl boyunca devam ettirmeleri için kış turizminin geliştirilmesine dikkat ayırmışlar. Bunları göz önünde bulundurarak, Azerbaycan da turizmi mevsimini uzatmak için bir çok adımlar atmıştır.

Kış turizminin hayata geçirildiği ülkeler turizm faaliyetlerini tüm yıla yaymakla yaz turizminde tabiat güzelliklerine göre tercih edilen dağlık bölgelerin kış turizminde karlı ortamlar olarak tercih edilmesine olanak sağlamışlar. Azerbaycan dağlık bölgelerine, iklimine göre kış turizm açısından potansiyele sahip olan ülkelere biridir.

Azerbaycan'ın sahip olduğu kış turizm potansiyelinin ortaya koyulmasına yönelik bu çalışma 3 bölüme ayrılmıştır. Birinci

bölümde turizm kavramı, türlerine göre turizm çeşitleri, alternatif turizm kavramı, alternatif turizmin geleneksel turizmden farkı, alternatif turizm çeşitleri hakkında genel bilgiler verilerek açıklamalar yapılmıştır.

İkinci bölümde, kış turizmi ve onunla ilgili kavramlar, kış turizminin özellikleri, kış turizminin sağlık, spor, dağ turizm türleri ile ilişkisi, kış turizmine etki eden faktörler, kış turizminin yararları, kış turizmindeki sorunlar, dünyada kış turizminin mevcut durumu ve bazı ülkelerde kış turizm potansiyeli hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Azerbaycan'da kış turizmi, Guba-Haçmaz ve Şeki-Zagatala bölgelerinde kış turizm potansiyeli, Azerbaycan'da kış turizm sorunları ve gelişim olanaklarını ortaya çıkarmak amacıyla mülakat yöntemi ile araştırma yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere uygun değerlendirme yapıldıktan sonra sonuç kısmında sonuç ve öneriler incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Turizm, dünya ekonomisi için ödemeler dengesine sağladığı katkılar açısından önemli bir hizmet sektörüdür. Bu nedenle, ülkeler tarafından çeşitli teşviklerle turizm sektörünün gelişmesi desteklenmektedir. Kış turizmi de turizmin bir türü olarak ülke ekonomisine katkılar sağlamaktadır. Bazı ülkelerde dağlık bölgelerin yokluğu yüzünden gerçekleştirilmesi zor olan kış turizminin, Azerbaycan'da gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi için çeşitli olanaklar mevcuttur.

Azerbaycan'da her ne kadar geliştirilebilecek alternatif turizm çeşitleri olsa da bu araştırmada kış turizmi potansiyeli üzerinde çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı, genellikle dünya turizm piyasasında gittikçe önem kazanan kış turizminin Azerbaycan'da potansiyeli ve kış turizminin hayata geçirilmesi için gerekli olan şartların mevcut olup olmadığı ve Azerbaycan'da kış turizmine sahip olan bölgelerin potansiyelinin ortaya koyulmasıdır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma öncelikle kaynak taraması ile yapılmıştır. Bu çalışmanın ilk bölümünde kış turizmi üzerine yapılmış olan araştırmalar, konu ile ilgili makaleler ve kitaplar incelenerek kaynaklardan konu ile ilgili kavramsal bilgiler belirtilmiştir. İkinci bölüm için de aynı şekilde konu ile ilgili kaynaklar incelenerek gerekli olan şeyler ortaya çıkarılmıştır. Üçüncü bölümde ise bir uygulama yapılarak önemli veriler toplanmıştır. Bu amaçla, önceki kaynaklardan elde edilen kavramsal bilgilerden yararlanarak Azerbaycan'da yer alan bazı kış turizm işletmeleri ve turizm acentaları üzerinde uygulanan mülakat soruları oluşturulmuş. Mülakat, insanların bir

konu hakkında neler düşündüğünü ortaya çıkarmak için onlarla yapılan sözlü iletişimidir. Bu çalışmada, mülakat soruları uygun kişilere verilmiş ve sorular yüzyüze ve telefonla açık uçlu olarak sorulmuştur. Mülakat sorularına başlamamıştan önce, kişilerden ses kaydına izin verip vermedikleri hakkında sorulmuş, hiçbiri izin vermediğinden dolayı, söylenenler el ile not edilmiştir. Görüşmeler kişilerin kendi çalıştıkları yerlerde gerçekleştirilmiş ve ortalama 20-30 dakika sürede bitmiştir.

Araştırmadan önce her hangi hipotez belirlenmemiş, onları kabul veya redd etmeğe yönelik çalışma yapılmamıştır. Mülakat sonucunda elde edilen veriler rakamlarla değil, sözlerle yorumlanarak ifade edilmiştir.

Elde edilen verilere dayalı olarak Azerbaycan'ın kış turizm potansiyeli, mevcut olanakları belirtilmiştir. Tezin sonuç kısmında ise, mülakat çalışması sonucunda elde edilen verilere dayanarak çeşitli öneriler yer almıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Azerbaycan'da kış turizmine sahip bölgelerden biri olan Guba-Haçmaz bölgesi ve Bakü oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Guba- Haçmaz bölgesinde olan kış turizm işletmelerinde, Bakü'de turizm işletmelerinde çalışan kişiler, turizm alanında öğretmenlik yapan 1 kişi oluşturmaktadır. Mülakat yapılanlar listesi 4'ü kadın, 5'i erkek olmakla 9 kişiden oluşmaktadır. Bu kişilerle ilgili ayrıntılı bilgiler Ek 2'de yer almıştır. Ek 1'de ise bu kişilerle yapılan görüşmelerde sorulan sorular yer almıştır.

ARAŞTIRMA SINIRLILIKLARI

Araştırma yapılan zaman bir sıra zorluklarla yzleŐilmiŐtir. YzleŐilen zorluklardan biri Azerbaycan'da olan kaynak yetersizliğinin olmasıdır. Mevcut olan kaynakların çoğu eski dönemlere ait olan ve günümüzde geçerliliği olmayan kaynaklardır.

Araştırma boyunca yüzleŐilen diğer zorluklardan biri verilerin toplanması aŐamasında olmuştur. Azerbaycan'da kış turizminin mevcut olduğu yerlerin azlığı veri toplamada zorluklar yaŐatmıŐtır. Bundan ilave kış turizm bilgilerine sahip kişilerin sayının az olması ve bazılarının sorulara cevap vermeme isteğinden dolayı, mülakat yapılma sürecinde zorluklar yaŐanmıŐtır, bu yüzden 9 kiŐiyle mülakat yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM ÇEŞİTLENDİRİLMESİNDE ALTERNATİF TURİZM

1.1. Turizm Kavramı ve Turizmle İlgili Temel Kavramlar

İnsanlar, yaşadıkları yerlerden kısa süre boyunca ayrılarak başka ülke veya bölgeleri ziyaret etmekte ve aynı yerlerde gezip-görmek, dinlenmek, eğlenmek, öğrenmek gibi faaliyetler hayata geçirmektedirler. Ekonomi üzerinde geniş etkileri olan ve turizm olarak isimlendirilen bu olay, günümüzde temel özellik taşımaktadır.

Latince “tornus” kelmesinden kaynaklanan turizm insanların sürekli hareket etmesini ifade etmektedir. Buradan da turizm, diğer dillere- ingilizceye, fransızcaya ve almancaya “tour” şeklinde geçmiştir ki, bu da insanların daim hareket içerisinde görülmesi gerekli olan yerleri, çeşitli amaçlarla gezip görmelerini ifade etmektedir (Yıldız, 2011: 55).

Turizm insanların dinlenme isteklerindeki artımın, doğanın ve sanatın güzelliğini görme arzusunun, doğanın insanlar için mutluluk yarattığının bilincinde olmanın ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesinde ve taşıtlardaki hiç bir kusurun olmaması durumunda halkların birbirilerine daha çok yaklaşması için gerçekleştirilen bir olaydır (Kozak ve Bahçe, 2012: 1).

Turizm, turistlerin tüketimine, özellikle turistlere mal ve hizmet tedarik eden üretim birimlerine, hatta bir takım hukuki birimlere veya coğrafi bölgelere bağlı olan oldukça genel bir terimdir.

Turizm, “turistleri ve diğer ziyaretçileri çekmek ve ağırlamak sürecinde turistlerin, iş tedarikçilerinin, ev sahibi hükümetlerin ve ev sahibi

toplulukların etkileşimlerinden kaynaklanan fenomen ve ilişkilerin toplamıdır” (Trebicka, 2016: 17).

Turizm, her hangi bölge veya ülkenin turistlerin buraya gelmesini gerçekleştirmek için yaptığı bir sıra çalışmalarla insanların dinlenmek, eğlenmek, tanımak vb. gibi amaçlarını gerçekleştirmek için bu bölge veya ülkeye seyahat etmesidir.

En geniş anlamıyla, turizm, insanların sürekli olarak yaşadıkları yerlerden tüketici olarak iş, merak, din, sağlamlık, spor aktivitelerini gerçekleştirme, dinlenme ve tatil yapma, eğlence, kültür ya da aile ziyareti, kongre, seminerlere katılmak gibi nedenlerle, yalnız başına ya da toplu olarak seyahat etmek ve gittikleri yerden yaşadıkları yere yirmi dört saatten tez olmayarak dönmek veya ülkenin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme süre ile kalmak için gerçekleştirilen hareketlere verilen addır (Bıçkıkı, 2013: 50).

Bu tanımı göz önüne bulundursak, kongre ve iş amacıyla yapılan, kısa süreliğine yapılan, kırsal alanlardan büyük şehirlere yapılan her türlü turizm faaliyetleri, sağlığa yönelik seyahatler, turizm hareketliliğine dahil edilmektedir.

1910 yılında turizm konusundaki tartışmaya sadece ekonomik açıdan başlayan Herman von Schuller, turizmi; “bir ülkeden, veya her hangi bölgeden başka bir bölgeye, ülkeye yabancı olarak gitmesi ve geçici olarak kalmalarıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin tümü ve ekonomiyle ilgili sektör” olarak nitelendirmiş ve konuyu sosyo-kültürel yönden ele almıştır.

M. Meyer'in fikrinde turizm, psikolojik yönden değerlendirerek, cansıkıcı hallerden uzaklaşmak, dinlenmek için gerçekleştirilen faaliyet olarak tanımlamıştır (Kozak vd, 2014: 1-3).

Turizm genel olarak ele alındığında şu unsurları dikkate almak gereklidir (Ercan, 2007: 66-67):

- Kişilerin sürekli olarak oldukları yerlerden dışarı seyahat etmeleri,
- Seyahat amacının kısa süreli olması,
- Bir yerde çalışmak amacıyla seyahat edilmemesi,
- Gittikleri yerlerde tüketici olarak bulunması,
- 24 saati geçmekle gerçekleştirilen seyahatden sonra sürekli yaşadıkları yerlere geri dönülmesi.

“Turist, destinasyon, ulaştırma” hep birlikte turizm sistemini oluşturmaktadır. Bunlardan her hangi birinin eksik olması turizmin oluşumunda sorunlara neden olur. Turizm sisteminde turist ile destinasyon arasında var olan ilişki gibi destinasyonla ulaşımda da, ulaşım araçlarındaki gelişmeler ile destinasyon arasında böyle bir ilişki bulunmaktadır. Bugün turizm türlerinin ortaya çıkmasında ulaşım teknolojilerindeki ilerlemelerin büyük rolü olmaktadır (Tekin: 751).

Bir ülkeye ya da bölgeye seyahat ederek yirmi dört saattan fazla kalan kişilere turist denir. Turist gittiği yerde uzun süre boyunca kalmak ve para kazanmaktan başka bir amaç için yaşadığı yerden farklı bir yere giden ve geçici süre kalacağı yerde yaşadığı yerde kazandığı parayı harcayan kişidir (Kozak vd., 2014: 5).

Turist bir taraftan heyecan arkasıyla koşmakta, diğer taraftan ziyaret ettiği yerde kendini yabancı gibi görmektedir. Turistler yeni ürünlerin ve içeceklerin tadına bakmak, ülkelerinin farklı kültürlerinden insanlarla tanışmak, kendilerine ilginç gelen yerleri seyahat etmek isteyinde olabilir. Turistin korkusu bilgi sahibi olmadığı toplumsal yapılarla karşılaşması, rahatsızlık duyması ülkenin dil bilgilerine sahip olmaması, isteksizliği tam şekilde anlamadığı ülke halkıyla bir ortamda bulunması nedeniyle oluşmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2012: 22).

Destinasyon, yerel olarak sunulan mal ve hizmetlerin bir kombinasyonu olarak turizmin en önemli bileşenlerinden biri, bir dizi turizm aktivitesinden oluşan bir turist ürünüdür (Kavacık vd, 2012: 171; Buhalis, 2000: 97).

Destinasyon, turizm ürünlerinin bir bileşeni olup, tüketicilere entegre bir deneyimler sunar. Genel olarak, destinasyon bir ülke, ada ya da şehir gibi coğrafi yerler olarak bilinir. Bununla beraber, destinasyon seyahat rotasına, bir ülkenin kültürel geçmişine, ziyaretin amaçlarına, eğitim düzeyine ve önceki deneyime bağlı olarak tüketicilerin bakış açısıyla ilgili yorumlanabilecek bir algılama görüşü olarak gittikçe daha çok bilinmektedir (Buhalis, 2000: 97).

Küçük kasabalar, tatil köyleri ve ilçelerden bir kıtaya, bir ülkeye veya bir bölgeye kadar olan tüm yerler destinasyon olarak düşünülmektedir. Son yıllar erzindegelişmekte olan bir faaliyet olarak ülkeler, bölgeler ve kıtalar tek bir destinasyon olarak pazarlanmıştır. Öyle destinasyonlar vardır ki, sürdürülebilir gelişimlerini sağlayamamakla, çeşitli çekiciliklerini sunamamakla, sahip oldukları kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirememekle, yeni ve yaratıcı pazarlama faaliyetleri

gerçekleştirememekle uluslararası pazardaki sahip oldukları paylarını kaybetmektedirler (Karabıyık ve Sümer İnci, 2012: 2).

Ulaşım, en basit anlamıyla, insanların veya malların bir yerden diğerine hareketidir. Birçok destinasyonlarda ulaşım, hem turistlerin destinasyonlara, destinasyonlardan ve ya destinasyon içerisinde taşınmasında ve turizm operasyonlarını desteklemek için yiyecek ve malzemeler gibi malların taşınmasında uygun bir turizm endüstrisinin geliştirilmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Birçok destinasyon için ulaşım, hem turist taşımacılığında ve hem de turizm operasyonlarını desteklemek için yiyecek ve malzemelerin tedarikinde, uygun bir turizm endüstrisinin gelişiminde hayati bir rol oynamaktadır (Jafari, 2000: 596).

Ulaştırma ise canlı ya da cansız varlıkların (insanların veya malların) bir yerden diğer bir yere taşınması ilgili tüm faaliyetleri kapsamağın yanı sıra insanların ve malların fayda sağlayacak uygun ve ekonomik bir şekilde başka bir yere gitmelerini sağlamayı da içerir. Aslında taşıma kişilerin yer değiştirmesi, malların dağıtılması, nakliye, mal veya insanların taşınması, insanları veya malları gidecekleri yerlere götürmesi, malları transfer etmesi gibi faaliyetlere bağlı olmaktadır. Kısaca yolcunun veya eşyaların oldukları yerden diğer yere gitmesi veya götürülmesidir (Arıkan vd., 2015: 3).

Farklı aşamalardan geçerek bugüne kadar gelen turizm ve taşıma arasında büyük bir bağ vardır. Turizmin gelişmesinde 19. Yüzyılda, 20. Yüzyılda sırasıyla demiryolu ve otomobil vasıtasıyla taşımanın başlanması ve 1970 yıllarından sonra havayolu ulaşımındaki yaygınlaşma büyük katkı sağlamışlardır. Turizmin yaygınlaşması, rekabet edebilir hale gelmesi, yeni

alanların turizme açılması, turizm sezonunun değişmesi üzerinde iç turizmdeki ulaşım bağlantıları yanında dış turizme hizmet eden ulaşım bağlantılarının da etkisi bulunmaktadır (Baykal, 2015: 58).

1.2. Türlerine Göre Turizm Çeşitleri

Ülkelere sahip oldukları güzel doğadan kullanmak için imkan yaradan turizm hareketleri sadece bununla kalmaz aynı zamanda kullanmadıkları değerlerin kullanılması ile beraber istihdam sağlamaya ve gelirdeki eşit dağılıma sebep olmaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu: 2). 20. Yüzyılın dikkat çekici bir dönem olması insanlık tarihinde hızlı ve kapsamlı gelişmelerin yaşanması sonucunda olmuştur. İnsanlar bu gelişmelerin yanısıra ekonomik, siyasal, hukuki ve sosyal yönden olan değişikliklerle karşılaşmışlar. 20. yüzyılın ilk yarısında başlayan ve bu değişimlerin sonuçlarından biri olan geleneksel turizm turizm sektöründe bir başlangıç olarak kabul edilmektedir. Günümüzde alternatif turizm çeşitleri 20. yüzyılın ilk yarısında başlayan geleneksel turizmin yerini almıştır (Kılıç ve Sop: 6).

Doğal yaşam, kültür, dağlar, iklim, güzel yaşam, deniz ve benzeri değerlere sahip ekonomik açıdan az gelişmiş ülkeler ekonomilerini daha da geliştirmek için bu değerlere sahip olmayan ülkelerin halkını potansiyel turist olarak kendi ülkelerine çekmektedirler. Ülkelerarası rakabet turizm hareketleri açısından fazla olduğuna göre ülkelerin turizm pazarında sahip oldukları payı artırmak için gerçekleştirdiği faaliyetler yeteri olmamaktadır ve onlara zorluk yaşatmaktadır. Çünkü, yukarıda bildirilen değerlerin bir kısmına veya tümüne sahip fazla ülke vardır. Ülkeler bu değerlerden iyi şekilde yararlanarak ve ürünlerini çeşitlendirerek turizm pazarından

aldıkları payı artırabilirler. Turizmde baş veren bazı olumsuzluklardan dolayı ortaya çıkan sorunları aradan kaldırmak için ve turistlerin tatmin düzeyini artırmak için alternatif turizm çeşitlerini geliştirmeye başlamışlar. Alternatif turizm çeşitlerini ortaya çıkaran ülkeler bunu gerçekleştire bilmeyen ülkelere karşı iyi bir şekilde rakabet edebilir hale gelmektedirler (Öztürk ve Yazıcıoğlu: 2).

1.2.1. Geleneksel Turizm

1950 ve 1960'lı yıllardan sonra önemli bir gelişme yaşayan, günümüze kadar turizmi türlerinin içerisinde hakimliğini koruyan geleneksel turizm ulaştırmada ve iletişimdeki gelişme de dahil olmakla turların turpaket şeklinde hazırlanmasını gerçekleştirmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler geleneksel turizmin ekonomik yöndeki olumlu etkilerini göz önünde bulundurarak bu turizm türünü gerçekleştirmek yolunda bir sıra adımlar atmışlar. Gelişmekte olan ülkelere biri olan Türkiye gibi ülkeler gelişmiş ülkelerin talep yapılarından faydalanarak geleneksel turizmi biçimlendirmiştir. Ülkelerde geleneksel turizmin gelişimi için gerçekleştirilen faaliyetlerin sonucu olarak 1980 yılından itibaren turistlerin sayısı artmıştır. Uluslararası turizmde yeni tur operatorların ve otel zincirlerinin sayısında baş veren artışla 1990 yıllarından itibaren geleneksel turizmin olumsuz yönleri ortaya çıkmıştır (Soyak, 2013: 2).

Geleneksel turizm faaliyetleri mevsimlik ve iklim koşullarına bağlıdır. Bu nedenle geleneksel turizm deniz-güneş-kum turizmi olarak bilinir hale gelmiştir. Geleneksel turizm faaliyetleri yaz aylarında yüksek tepelere ve yüksek kapasitelere ulaşan mevsimsel aktivitelerdir. Bu nedenle yaz aylarında popüler geleneksel turizm destinasyonlarına büyük turist akışı

geliyor ve yüksek tepe noktasında yüksek bir nüfus hareketi ve tıkanıklık yaratılıyor. Geleneksel turizm, tur operatörleri ve seyahat acenteleri tarafından yönlendirilen büyük turist gruplarına, sabit programlara (yani, önceden belirlenmiş paketler) dayanıyor. Tersine, alternatif turizm küçük gruplara, ailelere ve hatta bekarlara dayanıyor ve ortalama kapasiteleri yaratmak için alternatif turizm faaliyetleri yıl boyunca gerçekleşebilir (Christou, 2012: 1).

Geleneksel (kitle) turizm terimi, genellikle turizm profesyonellerinin organizasyonu altında benzer amaçlarla (eğlence, gezi vb.) birlikte seyahat eden gruplar için önceden planlanmış turlar olarak tanınmaktadır. Geleneksel turizm, ilerleme kaydedilerek tatil turizmi olarak yanlış kullanılmıştır. Bununla birlikte, geleneksel turizm 'bireysel turizmin' tam tersidir ve her ikisi de tatil, devre ve diğer turizm pazarlarından oluşan kapsamda daha geniştir (Sezgin ve Yolal: 73).

Gelir durumu ve toplumsal düzeyleri ayrı olmasına karşın, geniş sayıda halkın turizme katılması ile oluşan ve çağdaş turizmin dayandığı bir tür ve bir toplumsal olay olarak tanımlanan geleneksel turizmin kullanıcılar için ekonomik olması çok daha fazla tercih edilmesi nedenlerinden biridir. Kaliteden ve hizmetten çok ödün verilmezken, doğanın içerisine yerleşen bu turizm çeşidi, tamamen ekonomik çıkarlar düşünülerek uygulanmaya başlanmıştır. Bu yüzden temelinde doğa (deniz, orman, dağ vb.) ile iç içe hizmet sunarken, doğanın tahribatı da tamamen göz ardı edilmeye başlanmıştır (Ercan, 2014: 47).

1.2.2. Alternatif Turizm

Çeşitliliğine göre çok zengin bir hizmet sektörü olan turizm geniş alanlar kapsamakla istihdam yönü beraberinde insanların ilgisini çekicecek ve onlarda merak uyandıracak aktivitelere kendi içerisinde geniş yer vermektedir. Her hangi bölgeye veya ülkeye seyahat etmek isteyen insanlar çok eskiden yalnız fizyoloji ihtiyaçlarını karşılamak için seyahat ediyordularsa, şimdi farklı amaçlarla ve turizmin farklı türleri için seyahat etmektedirler. İnsanların yeni yerleri keş etme merakı, yeni kültürler tanımak istemek merakı turizm sektörüne yeni bakış açılarıyla bakmaya neden olmuştur. Turistlerin talepleri arttıkça yeni turizm türlerinin sayı artmış ve alternatif turizmin ortaya çıkmasıyla geleneksel turizmi geride koymuştur (Çelik, 2017: 43).

Gelecekte turizm sektörünün daha çok gelişmesine yol açabilecek araç olarak önerilen alternatif turizm klasik kitle turizminden, geleneksel turizmden doğan olumsuz etkileri azaltmağı, turistik ürün çeşitlendirmesini amaçlayan bir turizm çeşidir. Geleneksel turizmin olumsuz yönleri söylediğimiz zaman şunlar- turistlerin tekbaşına kendi istekleri halinde seyahat etmelerinden farklı olarak toplumsal halde seyahat etmeleri, planlı ve kontrol altında yapılmaması, yaptıkları şeylerin az olması karşılığında daha çok fayda amaçlaması gösterilebilir. Bunların karşısını almak için, araştırmacılar yeni metodlar ve kullanım tarzlarıyla “Alternatif turizm” i önermeye başlamışlar.

Doğal kaynakları koruyan alternatif turizm çevrenin kaliteli şekilde oluşmasında ve aynı zamanda alternatif turizm faaliyetlerin gerçekleştirildiği yerlerde yaşayan insanların turizmden kaynaklanan

ekonomik fayda sağlanmasında önemli yer tutmaktadır (Albayrak, 2013: 38-39).

1.3. Alternatif Turizmin Tanımı

Son yıllarda turizm sektöründe rakabetin artması nedeniyle, turistik ürünlerin çeşitlendirilmesiyle gelişen alternatif turizmin amacı eldeki kaynakları doğru şekilde kullanarak ülkenin ekonomisini geliştirmek, müşterilerin tatmin düzeyini artırmaktır.

Alternatif turizme ne anlama geldiğini açıklamak için çok sayıda tanım yapılmıştır. Bu tanımlar aşağıdaki gibidir.

Yöre halkı tarafından geliştirilen alternatif turizm kavramı sunduğu ürünlere göre kitle turizminden farklılık göstermektedir. Alternatif turizm kendine has programlarla turistik gelişmeni sağlayan, karlılığın üst düzeye çıkarılmasına neden olan, mimari yapılara zarar vermeden bölgeyle planlı organizasyonlar yapan, çevre değerlerine saygı göstermekle çevreyle geleneksel turizm arasındaki sorunları aradan kaldıran turizm türü olarak tanımlanmaktadır.

Alternatif turizm, ülkenin gelişmesi için yerli malzemelerin kullanılmasına öncelik veren, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine olanak sağlayan turizm çeşitidir (Akdu, 2009: 8).

Alternatif turizm, gidilecek yerlerde ve burada yaşayan halk üzerinde, ekonomik kazançları artırmakla birlikte olumsuz etkilerin aradan kalkmasına çalışmaktadır ve bu yüzden olumsuz etkiler yaradan turizme alternatif olarak ortaya çıkarılmış turizm türüdür (Albayrak, 2013: 38).

Holden'e göre, alternatif turizm, "farklı toplulukların üyeleri arasında sadece bir seyahat biçimini teşvik eden bir süreçtir. Katılımcılar arasında karşılıklı anlayış, dayanışma ve eşitliği sağlamaktadır ". Alternatif turizm, doğal, sosyal ve toplumsal değerlerle tutarlı olan ve hem ev sahipleri hem de konukların olumlu ve değerli etkileşimden yararlanmalarına ve deneyim paylaşmalarına olanak tanıyan "turizm biçimleri" olarak görülür (WEB 1).

Donald Macleod, alternatif turizmin daha iyi tanımlanması için bir dizi ilkeyi önermektedir. Bu ilkeler aşağıdaki gibidir (WEB 1):

- a) Etkilerinden haberdar olması gereken yerel nüfus ile diyaloga dayalı olmalıdır.
- b) çevre dostu olmalı ve yerel kültüre ve dini geleneğe saygı göstermeli,
- c) Turizm ölçeği, estetik ve ekolojik açıdan ölçülen yerel alanın kapasitesine göre ayarlanmalıdır.

Dernoi 1981 yılında "alternatif turizmde müşteri doğrudan sunulan diğer hizmetler ve olanaklar ile doğrudan evde konaklama" aldığı için "alternatif turizm" terimini konaklama tarzıyla ilişkilendirmiştir. Birkaç yıl sonra, alternatif turizm bireylerinde, ailelerde veya yerel topluluklarda ziyaretçilere özel misafirperverlik hizmetleri sunduğu gerçeğinden yola çıkarak alternatif turizmi kitle turizminden farklılaştırarak diğer özellikler eklenmiştir. Böylece, alternatif turizm, ev sahibi ile ziyaretçi arasında doğrudan kişisel ve kültürel karşılıklı iletişim ve anlayışı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu tanım, her iki tarafın da kültürel alışveriş ve iletişim sağlamak için ziyaretçilerin ve yerli halk arasındaki temasların

kolaylaştırılması ve iyileştirilmesini desteklemektedir (Triarchy, 2017: 36-37).

Alternatif turizm, ekosistemler ve sosyal hedefler arasındaki ilişkiyi kontrol eden ve bireylerin ve grupların hakları ile devletin sorumluluğu arasında denge kurma girişimlerine sahip olan etkili bir yaklaşımdır.

Alternatif turizmin özellikle iki temel özelliğine dikkat edilmelidir. Birincisi, alternatif turizmin diğer turizm kalıplarıyla göreceli olması, fakat ayrılmaz bir parçası olarak kendini taşıyor olmasıdır. İkincisi, alternatif turizmin geleneksel eğilimlerin yanı sıra turizm faaliyetlerinin daha spesifik alanlarını da sağlamakta olmasıdır. Bu özelliklerin sonucu, turistlerin doğal cazibe faaliyetleri için talep ettikleri bazı özel ayrımcılık özelliklerinden biridir. Alternatif turizm planı, her zevke ve zevke yönelik doğal fırsatlar ve zengin kültür tarihi sağlamak için her bölgeye odaklanıyor (Akova, 1999: 50).

Alternatif turizmin genellikle temel özellikleri şunlardır (Akova, 1999: 51):

- Bu turizm modelini tercih eden turistler, tek başına ya da küçük gruplar halinde seyahat ederler. Orman ve dağlardaki sessiz dünya, tek başına doğal bir çevrenin ortasında yaşamak isteyenleri cezbeder.
- Doğal gezi turları alanında faaliyet gösteren turizm şirketleri genel olarak küçük ölçekli ve genç işletmelerdir ve çok az sayıda turist için çalışmaktadır.
- Böyle bir alternatif turizme katılanlar için, güvenli bir seyahat ve sağlıklı bir rota güvencesi, turizm seçimi yapılırken çok belirleyici bir faktördür.

- Turistlerin kırsal alanlara uyum sağlaması durumunda, bölge insanlarına aşına olduklarından sonra, bu bölge ya da ülke hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlar. Böylece, bu aynı turistlerin tekrar seyahat etmek için bir şans anlamına gelebilir.
- Kırsal bölgede yaşayan ya da köydeki konaklama tesisleri kullanıldığından, kırdaki yaşayan insanlar buralarda yaşamaya devam etme şansı arzuetmektedir.

1.4. Alternatif Turizmin Ortaya Çıkış Nedenleri

1990'lı yılların ilk yarısından itibaren kitle turizminin büyük bir kısmını ele alan 3lü (güneş, deniz ve kum) turizmden farklı turizm türü olarak özel ilgiden doğan seyahatleri kapsayan alternatif turizm türleri ortaya çıkmıştır. Turizmde ürün çeşitlendirme, geleneksel, klasik turizmden farklı olarak sadece turistlerin tatmin düzeyini daha iyi şekile getirmek değil, daha geniş anlama sahiptir. Alternatif turizmin ortaya çıkmasıyla insanlar boş vakitlerini güneş altında geçirmek yerine kendi isteklerine uygun şekilde hızlı ve konforlü ulaşım araçları vasıtasıyla tatil sürelerini iyi şekilde geçirmeye başlamışlar. Bu değişim insanların merak duygularının artması, eğitim ve gelir düzeylerindeki artışın olması, ulaşım ağlarının iyileşmesi sonucu ülkelerarası mesafelerin kısılması, çeşitli aktivitelere katılması isteğinin artması, ekonomik yönde kendilerini düzeye salmış üçüncü yaş turist profilindeki artışın olması sonucunda ortaya çıkmıştır. Talebin değişmesi sonucunda pazarda sahip oldukları yerlerden daha iyi yerlere sahip olmak için turizm yatırımcıları yatırımlarını taleplere uygun şekilde yönlendirmeye başlamışlardır.

Destinasyonların, bölgelerin turistlerin turizm faaliyetlerine katılmasındaki artış nedeniyle ürünlerini çeşitlendirme konusunda çalışmalar yapması en önemli politikaları haline gelmiştir. Bu artışların gerçekleşmesiyle birlikte, arz miktarında da artışların olması nedeniyle alternatif turizm ortaya çıkmıştır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 40-42).

Genel olarak alternatif turizmin ortaya çıkmasındaki temel etkenler-turistlerin artan merakı sonucunda farklı turistik yerler, aktiviteler araması, turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin artması, turizmde sürdürülebilirlik anlayışının ortaya çıkması, turizmin mevsimselliğinin aradan kaldırılarak tüm yıla yayılmasının istenmesi, turizm pazarında yaşanan genel eğilimler olarak belirlenmiştir (Benli vd. 2017: 96).

Kalabalık şehirlerde yaşanan gürültü sorunları, betonlaşma ile ilgili yaranan çevre sorunlardan uzak olmak isteyen insanlar yaşadıkları yerlerden farklı yerlere seyahat etme isteğinin yaranması, insanların turizmde yeni arayışlara yönelmesi alternatif turizme insanları yönelen diğer nedenlerdir (Ören ve Şahin, 2014: 2).

Yukarıda söylediklerimizi genel olarak aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Öztürk ve Bayat: 141):

1. Turistlerin taleplerinin değişilmesi,
2. Ülkelerde veya bölgelerde turizmin sadece bir mevsim boyunca devam etmesinin, hemin mevsimde fazla turist sayısının azaltılması ve turizmin tüm yıla yayılma gereksiniminin duyulması,
3. Ülkelerin daha fazla turistten elde ettikleri gelirlerle ülke ekonomisine büyük katkıda bulunmak istemesi,

4. Turistik potansiyele sahip olan bölgeye talep yaratmak, bölgeler arası rakabetde öne geçmek için alternatif turizm türlerinin ortaya çıkarılması,
5. Turizmde mevcut arzın dengeli ve verimli şekilde kullanılma, ülkede turizmde yeni alanları oluşturma isteğinin olması,
6. Emek yoğun sektör olan turizm sektöründe yeni işgücü olanaklarından yararlanmakla yılboyunca çalışan turizm işletmelerinde işgücünü fazla yormamak isteğinin olması,
7. Ülkelerin farklı yerlerinde turizme yeni yatırılmak yatırmak için alternatif turizm türlerinin ortaya çıkarılması.

1.5. Alternatif ve Geleneksel Turizmin Karşılaştırılması

Geneleksel turizm organizasyonda iyi ve kaliteli organizasyonla, ulaşım ağındaki hızıyla, kaliteli konaklamayla, düşük maliyetlerle günümüze kadar hızla gelişen ve büyük topluluklar tarafında benimsenen turizm türüdür. Ön görülmesi gereken unsurlar sırasına geleneksel turizmle ilgili ortaya çıkan yoğunluklar, çevrede olan kayıplar, alt ve üst yapı için gerek duyulan işlemler, tanıtım, rekabet ortamı, iş gücünün eğitilmesi, Pazar payında ön sıralarda olmak vb. şeylerin planlanması başarı açısından iyi olabilir. Öngörülerin iyi şekilde yapılmaması sonucunda nerdeyse tüm ülkeler tarafından benimsenen geleneksel turizm kısa süreli avantajlarla ülkenin geleceğini ekonomik ve ekoloji açıdan olumsuz etkilemiştir ve bunun sonucunda ülkelerin geleceğini iyi hale getirmek için alternatif turizm türlerine ihtiyaç duyulmuştur.

Toplumun bilincinin artmasına, çevreyle daha duyarlı ve saygılı yaşam tarzını benimsemesine neden olan flora-faunada yaşanan kayıpları, küresel ısınmadan oluşan sorunları, enerji krizlerini aradan kaldırmak ve turizm sektörünü iyi hale getirmek için yeni alternatif arayışlara başlanılmış ve bu da alternatif turizm türlerini ortaya çıkarmıştır (Kısa Ovalı, 2007: 66).

Geleneksel turizmden farklı biçimde turizm ürünü sunan alternatif turizm geleneksel turizmin olumsuz yönlerini aradan kaldırmak ve ona alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Alternatif turizm insanların kendi istekleriyle tekbaşına veya grup şeklinde seyahat edilen turizm faaliyeti olduğu halde, geleneksel turizm 1 veya 2 haftalık gruplar şekline seyahatlerdir. Bu sebepten dolayı alternatif turizm “soft-yumuşak” olarak nitelendirilmekte, geleneksel turizm ise “hard-sert” olarak nitelendirilmektedir (Uluslan ve Batman, 2010: 245).

Alternatif turizm ve geleneksel turizm arasında strateji ve planlama farkları da mevcuttur.

Geleneksel turizmi mekansal organizasyonların plansız, projelerin, yapım programlarının bağımsız yapılması, mimaride uluslararası çizgiden yararlanılması, standart paket programların yapılması, özel araçlar vasıtasıyla seyahatlara kapsamı, ekonomik faydalarının olması, her talebi karşılama durumunda olması, pasif turizm olması özelliklerine sahip olan turizm türü olduğu halde, alternatif turizm mekansal organizasyonların planlı, bireysel programların yapılması, kendi isteklerine uygun yerleşme yerleri seçilmesi, toplu ulaşım ile yerlere çatdırılması, yerel işgücünün üstünlüğü, bölge ile bütünleşmiş planların yapılması, açık mekanlara üstünlük verilmesi, aktivlik gibi özelliklere sahip turizm türüdür (Akdu, 2009: 9).

Alternatif turizm ile geleneksel turizm arasında genel olarak farklılıklar Tablo 1’de yer almıştır.

Tablo 1: Sürdürülebilir Geleneksel Turizm ve Bilinçli Alternatif Turizm Karşılaştırılması

Özellikler	Sürdürülebilir Geleneksel Turizm	Bilinçli Alternatif Turizm
<p><i>Pazarlar</i></p> <p>-Bölümlendirme -Hacim ve biçim - Kalış süresi -Mevsimsellik -Kaynaklar</p>	<p>İçe dönükten orta merkezli Geniş gruplarla turistler Kısa süreli Belirli bir mevsim 1 veya 2 hakim Pazar</p>	<p>Dışa dönükten orta merkezli Makul küçük turist grupları Genişletilmiş süreli Tüm yıl Hakim olmayan pazarlar</p>
<p><i>Konaklama</i></p> <p>Büyüklik Alansal dağılım Yoğunluk Sahiplik</p>	<p>Büyük ölçekli Açık turizm bölgeleri Yüksek Yerel olmayan işletmeler</p>	<p>Küçük ölçekli Açık olmayan turizm bölgeleri Düşük Yerel veya küçük işletmeler</p>
<p><i>Yasal düzenleme</i></p> <p>Kontröl Miktar İdeoloji Vurgu Zamansal çerçeve</p>	<p>KontROLSÜZ Düşük Serbest pazarlar Ekonominin büyümesi, kar Kısa dönemli</p>	<p>Kontrollü Yüksek Kamu müdahale Halkın refahı, iyiliği Uzun dönemli</p>
<p>Turizm gelirleri Tarihle ilişki Turist imajı Programın şekli</p>	<p>Yüksek Tarihin kaybı Gürültülü turist imajı Sabit program</p>	<p>Düşük Tarihi korumak Sessiz turist imajı Doğal kararlar</p>

Restoranlar İşçi eğitimi Deneyimin değeri	Uluslararası restoranlar Zayıf işçi eğitimi Ben oradaydım!	Bölgesel yemek yerleri İşçiler için eğitim Kişisel zenginleşme, devamını öğrenme, tekrar ziyaret
---	--	--

Kaynak: Baytok, A., Pelit, E., Soybalı, H. H., “Alternatif Turizm mi Turizmde Çeşitlilik mi? Kavramsal Bir Değerlendirme”, **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2017. s.8, ALBAYRAK, A. (2013), Alternatif Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara, s.40

Tablo 1’de gösterildiği üzere geleneksel turizm ve alternatif turizm bazı özelliklerine göre karşılaştırılmıştır. Görüldüğü gibi pazarlama özelliğine göre geleneksel turizm kısa vadeli yüksek paket turlar olduğu halde, alternatif turizm genişletilmiş zaman çerçevesinde düşük özgün organizasyonlar yapılmaktadır. Çekiciliklerine göre geleneksel turizm sadece turistler için genel amaçla yapılmış olduğu halde, alternatif turizm hem turist, hem de yerel halk için kendine has önceden var olan karakterle yapılmıştır. Konaklama özelliğine bakıldığında geleneksel turizmde büyük ölçekte yerel olmayan işletmelerle yapıldığı halde, alternatif turizmde küçük ölçekte yerel topluluk ve ya küçük işletmelerle yapılmaktadır. Ekonomik statü özelliğine bakarsak, geleneksel turizmde yüksek gelir elde edildiği halde, alternatif turizmde düşük gelir elde edilmektedir. Yasal düzenleme özelliğine göre, geleneksel turizmde kısa dönemde yerel olmayan işletmeler tarafından kontrol edildiği halde, alternatif turizmde uzun dönemde yerel toplu tarafından kontrol edilmektedir (Baytok vd., 2017: 8-9).

1.6. Alternatif Turizm Çeşitleri

Tek bir turizm türü olarak algılanan alternatif turizm aslında geniş bir alanı kapsayan turizm türü olarak kendi içerisinde gönüllü turizmi, ekoturizmi, sürdürülebilirliği, eğitim turizmini, toplum temelli turizmi, fuar turizmi vb diğer farklı turizm türlerini kapsamaktadır (Baytok vd. 2017: 6).

İnsanlar farklı nedenlerden farklı yerlere seyahat ederler. Her kesin seyahat için bir birinden farklı merakları, düşünceleri, amaçları vardır. Bu amaçlardan doğan alternatif türlerine sağlık turizmini, yayla turizmini, kongre turizmini, gençlik ve üçüncü yaş turizmini, av turizmini, kültür turizmini, inanç turizmini, golf turizmini, kış ve dağ sporları turizmini dahil etmek olur.

1.6.1. Kongre Turizmi

Belirli bir konuda bilgi alışverişi yapmak amacıyla insanların çalışdıkları yerlerden diğer yerlere giderek bir veya birkaç günlüğüne gerçekleştirilen çok yönlü bir turizm türüdür. Günümüzde uluslararası kongrelerin %60'ı Avrupa'da düzenlenmektedir. Amerika Birleşmiş Devletleri dünyada kongre turizmine göre öncüllük yapan ülkelerden birincisidir. Her yıl yüzlerce uluslararası kongrenin gerçekleştirildiği ABD'de (Amerika Birleşmiş Devletleri) olduğu gibi İngiltere'de de böyle yapılmaktadır. Avusturalya ve Çin de ABD ve İngiltere gibi kongre turizmde önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır (Albayrak, 2013: 85-99).

1.6.2. Kültür Turizmi

Kapsam ve içeriğine göre en geniş alternatif türlerinden biri olan, ilk kez 1969 yılında tanımlanan kültür turizmi, açık hava festivalleri, tarihi şehirlerde yerleşen müzeleri, tiyatroları, peyzaj alanlarına benzer kırsal alanları, heykellerle düzenlenmiş parkları ve diğer kültürel varlıkların yer aldığı arazileri içeren ve bu yerlerde insanların tarihi ve bir ulusa ait değerleri görmesini sağlayan turizm türüdür. UNWTO'un (World Tourism Organisation) yaklaşımına göre, dini turlar, insanların kültürel motivasyon için yaptıkları kültürel turlar, sahne sanatları, iş gezileri, yer ve anıt ziyaretleri, festivallere katılım ve diğer kültürel etkinlikleri kapsayan turizm türüne kültür turizmi denir (Garba Bako, 2016: 37; Albayrak, 2013: 51).

Kültür turizmi, kişilerin kendi kültürlerini ve farklı klterleri görme isteğiyle oluşan, onlara olan meraktan doğan, kendi kültürleri ile farklı kültürler arasındaki aynı ve farklı şeyleri bulmaya yardımcı olan, insanların kültürel açıdan bilgilerini artıran, ülkenin turizm talebinin artmasına neden olan, kültürel etkileşime ve sürdürülebilir turizme katkı sağlayan alternatif turizm türüdür (Albayrak, 2013: 51-55).

1.6.3. Golf Turizmi

Doğanın özellikle golf turizmi için yaratılmış sahasında küçücük golf topları ve golf sopaları ile oynanılan golfn amacı, sahanın belirli olarak 18 parkurunu golf topuna en az vurmuş olanın belirlenmesidir. Kökeni neresi olursa olsun, bugün golf turizmi lüks seviyedeki insanların katıldığı elit bir spor olarak kabul edilmektedir. Golf turizmi ona katılanların fazla para harcadığı, her yaş kesimine hitap eden, gittikçe yaygınlaşan, spordan daha

öte sınıf atlamanın göstergesi olan lüks tüketim aracıdır (Kozak ve Bahçe, 2012: 236-237).

1.6.4. Sağlık Turizmi

Fiziksel iyileştirme için yapılan estetik cerrahi operasyonlar, fizyoterapi, diş tedavisi, organ transferi, rehabilitasyon vb. faaliyetleri gerçekleştirmek için insanların sağlıklarının berpasının amaçlandığı sağlık merkezlerine seyahat etmesinden ortaya çıkan turizm türü sağlık turizmi olarak tanımlanmaktadır. Farklı tanımlamaları olmasına rağmen, sağlık turizmi sağlıkta yaranan sorunlarından dolayı yaşadıkları yerlerden diğer yerlere (ülke dahili veya ülke harici) yapılan geziler olarak özetlenebilir (Garba Bako, 2016: 43).

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlık turizmi terapöftik amaçlarla kış süreliğine yapılan seyahat olarak tanımlanmaktadır. Sağlık turizmi, insanların zihinsel ve fiziksel olarak iyilik hallerine devam etmelerini veya kendini yenileme tıbbi tedaviyi içeren turizm çeşiti olarak tanımlanır (Albayrak, 2013: 105).

1.6.5. İnanç Turizmi

İnanç turizmi- dini veya kutsal törenler katılma ya da izleme, hacca yapılan dini ziyaretler için yapılan seyahatleri kapsayan turizm türüdür (Albayrak, 2013: 231). Bu bakış açısıyla, kilseler, camiler, dini açıdan önemli anıtlar, evler, müzeler, mimari özellikler, tarihi eserlerden dolayı dinin ilk önemli ve ilginç örnekleri dini turizmin önemli ilgi alanlarıdır. Öte yandan, farklı dinler bakımından farklı şehirlerin veya dini yerlerin ziyaret edilmesi gerektiği bilinmektedir. Örneğin; dini günlerde bu dinlere inanan

kişiler tarafından ziyaret edilen Brahmanlık'ta Benares, İslam inancında Mekke ve Medine, Hristiyanlık dininde Kudüs, Roma ve Efes, Musevilik'te Kudüs dini şehirler veya yerler olarak bilinmektedir (Garba Bako, 2016: 33-34).

1.6.6. Av Turizmi

Av turizmi, turizmin farklı bir uyum şeklidir ve avın özelliklerine sahip olan insanların avlanma faaliyetlerine yönelik ilkelerle avlanmanı gerçekleştirdikleri turizm türüdür. Ekolojik değerlere öncelik veren av turizmi, doğal çevrelerinde çok fazla veya yeterli türlerin avlanmasına izin veren, kontrollü bir şekilde gerçekleştirilen bir turizm türü olarak da tanımlanabilir (Kozak ve Bahçe, 2012: 246).

1.6.7. Yayla Turizmi

Yayla kelimesi, çevredeki alandan daha yüksek bir alan manâsına gelmektedir. Çok sert olmayan, düz ve çimenleri içeren yaylalar, yıl boyunca belli aylarda insanların yaşaması için geçim sağlayan hayvanlar için taze otlar ve kendileri için hayvanlardan elde edilen ürünlerinin üretimi için kullanılmaktadır. Ancak, geleneksel yaylacılık kendinin yerini bugünün yaşam tarzı stresli iş hayatı, gezip-görmek isteme talebi, belli vakitlerde aşırı sıcaklıklar vb. nedenler sonucunda yayla turizmine vermiştir.

Geleneksel turizmin yarattığı olumsuz etkilere ve eşsiz tatil konseptine alternatif olarak yayla turizmi, artan doğa bilinciyle paralel olarak önümüzdeki yıllarda katılımcı sayısının artması beklenen turizm faaliyetleri sırasındadır (Garba Bako, 2016: 22-23).

1.6.8. Gençlik ve Üçüncü Yaş Turizmi

Gençlik turizmi, devlet ve özel organizasyonların sağladığı avantajlar ve teşviklerden kullanarak seyahat, kültür ve eğlence nedenleri ile yurtiçinde ve yurtdışında bir ülkede olmakla 15-24 yaşlı gençler arasında gerçekleşen ekonomik, kültürel ve sosyal etkinlik olarak tanımlanır (Kozak ve Bahçe, 2012: 225).

60 ve üstü kişilerin katıldığı ve alternatif turizm türleri içerisinde en yüksek uygulanabilirliğe sahip olan üçüncü yaş turizmi, onların aktif yaşamdan ayrılarak seyahatlere katılmasını destekleyen turizm türüdür (Albayrak, 2013: 271).

1.6.9. Dağ ve Kış Turizmi

Genel bir ifadeyle kış turizmi, yılın belli zamanlarında yapılan tüm faaliyetler ve dernekler olarak adlandırılır. Bunlara belirli yükseklikte bulunan dağlık, karlı destinasyonlara yapılan geziler ve bu gezilerde konaklama, yiyecek-içecek, eğlence, eğlence ve gezi gibi aktivitelerin kullanımı dahildir (Garba Bako, 2016: 19).

İKİNCİ BÖLÜM

KIŞ TURİZMİNE GENEL BAKIŞ VE DÜNYADA KIŞ TURİZMİ

2.1. Kış Turizmi Kavramı

Turizm, kural olarak yaz aylarında, “deniz” etkisi nedeniyle herkes tarafından mevsimsel etkinlik olarak bilinir. Ancak, turizm sezonu kış aylarına kadar uzatılabilir, çünkü herkes yaz tatilinde tatillerini geçirmek için fırsat bulamamaktadır ve yaz aylarında çok fazla çevre kirliliği, yaz tatmini ile ilgili zorluklar nedeniyle turistlerin ihtiyacı karşılanamamaktadır. Kış aylarının spor, eğlence, rekreasyon faaliyetlerinde bulunan kış turizmi, turizmin tüm yılı kapsaması için tasarlanan alternatif turizm türlerine atıfta bulunmaktadır (Türkeri, 2014: 12).

Kış turizmine ilişkin farklı tanımlar yapılmıştır:

Kış turizmi kayak ve diğer yürüyüşler gibi etkinliklere katılmak için geniş, kapsayıcı ve eğimli yükseklikler üzerinde, karlı ve dağlık yerlerde ve kış sporlarının gerçekleştirilmesi için mümkün olan yerlerde yapılan turizm türü olarak turizm endüstrisinin önemli bir parçasıdır (Albayrak, 2013: 195; Çetin, 2013: 167-168).

Kış turizmi, kar ve eğimli bölgelere uygun olarak kayak, kayak sporu, konaklama ve diğer hizmetleri içeren bir dizi etkinlik olarak tanımlanabilir (Gül vd.,12-18).

Kış turizmi genellikle sonbaharın sonundan ilkbahara kadar dağlarda karın kalma süresi ve eğim gibi coğrafi faktörlere uygun olarak yapılan turizm türüdür (Akbulut, 2005: 433).

Kış turizminin diğer tanımı, kış turizmini özel olarak dağların karla örtüldüğü zamanda gerçekleştirilen sporla daha da kendini popüler eden bir turizm türü olduğunu göstermektedir (Mursalov, 2009: 17)

Kar yağışı nedeniyle kar yağabileceği bir dağ aralığında ağırlık alan turizm türü olarak kış turizminden söz ederken akla ilk gelen kayakla gerçekleştirilen faaliyetler kış turizminin gelişiminde en önemli faktörlerden biridir. Bu nedenle kayak için uygun, belli yüksekliğe sahip dağlar kış turizminin gelişebilmesi için diğer faktörlerdir (Altaş vd., 2015: 346-347).

Kış turizminin bu arada yapılan tanımlardan konaklama, yiyecek-içecek, eğlence, gezi gibi aktivitelerin yanı sıra belirli yüksekliklerde kayak yapmak için uygun olan kar koşullarına uygun yamaçlara yapılan geziler dahil olmak üzere yılın kış aylarında gerçekleştirilen etkinlikler ve ilişkiler bütünü olduğunu anlamak mümkündür (Acuner S. ve Acuner E., 486)

2.2. Kış Turizminin Tarihsel Gelişimi

Dinlenmek ve tatil yapmak için yazlık alışkanlığı edinen insanlar, yoğun kent yaşamından ve kış koşullarından kurtulmak, çevre sorunlarını çözmek, kirli atmosferin ortamını değiştirmek, gerisini kış mevsiminde rahatlamak için ve insanların ihtiyaçlarını karşılamak için, bu hareketlerin önemli olduğu hissettirmek için “Kış turizmi” ve “Kış sporları” ortaya çıkmıştır (Ceylan ve Demirkaya: 86).

Kış turizmi, esas olarak geçmişi Taş Devri'ne kadar dayanan kayağa odaklanan bir turizm türüdür. Norveçli kâşif Ronald Amundsen ilk Güney Kutbu keşif yolunda kayağın antik köklerini keşfetmiştir ve antik bir dizi

araç yakalamıştır. Bıçak, balta ve çekic gibi araçlar arasında kayağın da varlığı kayağın geçmişinin Taş devrine kadar dayandığına ait göstergelerdendir. Kayağın yaşı tekerlekten bile fazladır yanı ondan önce icat edilmiştir ve kökeni insanın ortaya çıkmasıyla aynılık göstermektedir. Kuzey Avrupa ve Kola Yarımadası'nda yaşamış olan Samiler ve Kadim İskandinavların ulaşım olarak kayaktan ilk defa yararlanan insanlar olduğuna inanılmaktadır. Ancak keşfedilen arkeolojik buluntular kayağın anavatanın Türklerin anayurdu olan Altay Dağları'nın olduğunu göstermektedir. İsveç'teki bir kayak müzesinde sergilenen eski kayak kalıntılarının M.Ö. (Milattan Önce) 5200 yaşında olduğu ve Samiler tarafından ahşabı ateşle ısıtıp şekil vererek yapıldığı tespit edilmiştir. Dünyanın en eski kayak kalıntıları olan Vissa Rusya'da, yine Sami topraklarında bulunan kalıntının tarihi M.Ö. 6000 öncesine dayanır. Kayağın kökenini gösteren arkeolojik buluntu, kayaklı avcı figürü Aladağlar'ın yüksekliklerinden olan Saymalıtaş'ta yerleşmekte ve M.Ö. 5000 yıllarına tesadif edilmektedir. M.Ö. 2000 yıllarına aid olan Norveç Tjotetta'dakı mağaraların birinde yer alan duvardaki resimlerin üzerindeki kayak üstünde avcı figürü de kayağın tarihinin eskiye aid olduğunu göstermektedir (Aydın, 2016: 27).

Kış turizmi yalnız kayak yapmakla sınırlı değildir. İlk görünüşünün 1860'larda İsviçre'de gerçekleştiğine inanılmakta olan kış turizmi karlı ve eğimli yerlere yapılan konaklama, seyahat ve diğer hizmetlerden oluşmaktadır. 1970'lerde St. Moritz'de Johannes Badrutt, bu hareketin gerçek potansiyelini ortaya çıkarmaya başlamıştı. Kış turizmi adı geçen otel müdürünün misafirlerini kışın karlı manzaraları seyretmesi için davetiyle

başladı. Bu yıllardan beri, büyük kayak merkezlerinin inşaatı ve otel yatırımları hızlanıyor (WEB 2).

Ancak kış turizmi tam şekilde II Dünya Savaşı'ndan sonra kitlesel boyutlara ulaşmıştır. Ayrıca, savaş zamanı kuzey ülkelerinin savaş bölgelerinde askeri amaçlar için kayaklar kullanıldı ve insanlar daha hızlı ve daha güvenli hareket edebilmeleri için faydalı oldu. II Dünya Savaşı sonrası döneminde, kış sporları turizminde büyük bir gelişme oldu. Savaşın yol açtığı ekonomik ve sosyal krizin sonu, kış turizminde hızlı bir yükselişe, hızlı ekonomik kalkınmaya ve refahın artmasına neden oldu. Giderek daha müreffeh bir ortam ile kış turizmi için talepte keskin bir patlama yaşanmış ve aynı zamanda artan sayıda kişisel araç kış turizm merkezlerine erişim imkanı sağlamıştır. Kış turizminin bileşenleri arasında genel olarak kayak tesisleri ve hizmetleri konaklama, yiyecek-içecek ve eğlence merkezleri önemli yer tutmaktadır (Aydın, 2016: 30).

2.3. Kış Turizmine İlişkin Tanım ve Kavramlar

2.3.1. Kış Sporları

Bazı özel kurullarla özel araç ve gereçler kullanmakla, kendisine has özelliklerle karlı ve buzlu yerlere bireysel veya toplu olarak gerçekleştirilen sporlar kış sporları adlandırılmaktadır (Mursalov, 2009: 18).

Kış sporları önemi gün geçtikçe artan spor faaliyetlerinden biridir. Yaygın olarak yapılan ve televizyonlarda da canlı olarak tüm dünyaya yayınlanan turnuva ve olimpiyatlar kış sporlarını içermektedir. Kış sporlarını seven insanlar biliyorlar ki, kış sporları onlara spor ve yüksek adrenalin gibi endişeli şeyleri sunmakta aynı zamanda insanları ciddi

şekilde yaralaya ve kazalarla uğraşanların sayısını artırmaktadır. Buz pateni, kızak, kayak, snowboard ve paten kış sporlarında önemli spor dallarıdır (Acar vd., 2016: 29).

2.3.2. Kayak Sporları

Kayak sporları, farklı yükseklikleri, uzunlukları ve eğimleri olan yüzeylerde, karlı yamaçlarda çeşitli kayak, kayak ekipmanı ve araçlarından oluşan bir spor dalıdır (Topay, 2003: 62).

Kayak, uzun kış mevsimi boyunca, doğa ile mücadeleden başlayarak insanların karda hareket etmeleri için bir gereklilik olarak ortaya çıkan kış turizmi bileşenidir. Sonra bu ihtiyaç, Avrupa’da zevk ve eğlenceye dayalı ihtiyaç olarak algılanmaya başladı ve oradan hızla dünyaya yayıldı. Mevcut kayıtlara bakıldığında, kış sporlarının başlangıcı sayılan karda yürüyüş aracı olan ve antik Türklerin “Chana” adlandırdıkları kayağın Baykal gölünün etrafında M. Ö. 4000 yıllarında kullanıldığı görülmektedir.

İlk kez 1879 yılında Kristiyanya’da bir kayak kulübü kurulmuştur. İlk defa Norveçlilerin ulusal sporu olan kayak sporu, Avrupa kıtasında yaratılan kulüplerle tanınmış hale geldi. Dünyada ilk kayak kulübü “Ski Club de Christina” başlıklı Norveç’te Fridtjof Nansenin girişimiyle 1877 yılında kurulan ve daha sonra 1890 yılında Almanya’da, 1894 yılında Avusturya’da, 1901 yılında Fransa’da, 1903 yılında İngiltere’de 1903 yılında takip edilmiştir. 1890’dan sonra, kayaklar yavaş yavaş Orta Avrupa’da da yayılmaya başlamıştı ve kulüpler de çoğalmış ve üyelerinin sayısı artmıştır. 1924’te Bern’in merkezindeki FIS’in (Federatino International de Ski) oluşturulmasıyla, kayaklar uluslararası bir

organizasyon olarak bugüne kadar var olmaya devam etti (Serçeoğlu, 2011: 59-60).

2.3.3. Buz Sporları

Buz sporları yapay olarak hazırlanmış belli işlevler ve ölçülere sahip olan açık ve kapalı yerlerde, buz ve patenlerle yapılan spor türlerinden biridir. Buz sporları kendilerine özgü bazı kurallarla yapılan buz hokeyini, sürat yarışlarını, buz yelkenini, curlingi, buz patenini ve kızak sürmek vb. sporları içerir (Mursalov, 2009, s.19). Buz sporları belli boyutlarda ve özelliklerde buz olan yerler üzerinde uygulanmaktadır. Paten bu uygulamalar için uygulama aracı olarak bilinmektedir (Serçeoğlu, 2011: 60).

2.3.4. Kayak Pisti

Eğitim pisti, iyi pist, orta pist, zor pist gibi gruplara ayrılan kayak pisti uygulamaya bağlı olarak her birinin genişliği, uzunluğu, eğimi ve yükseklikleri farklı olan, kayak yapmayı öğrenme, kayak yarışları için özel olarak tasarlanmış karla örtülü oyun alanıdır.

Yeni kayakçıların kullandığı eğitim pistleri, eğimi fazla olmamakla, kısa mesafeli genel olarak 500-600 m olan pistlerdir. Daha amatör kayakçıların kullandığı orta pistler, eğitim pistlerine kıyasla daha uzunluğu 5-6 km olan pistlerdir. Yüksek beceriye sahip kayakçılara hizmet eden zor pistler, diğerlerinden farklı olarak eğimleri %40 olarak belirlenen pistlerdir (Türkdoğdu, 2010: 18-19).

2.3.5. Kayak Mekanik Tesisleri

Kayak mekanik tesisleri kış turizm merkezlerinde özel olarak kullanılan insanlar taşımak için vasıtalarıdır ve onun türlerine telesiyeci “sandalyeli taşıyıcı”, teleskini “askılı taşıyıcı”, teleferiki, babu liftlerini, telekabini “gondol lift” ve dağ trenlerini dahil etmek mümkündür (Serçeoğlu, 2011: 58).

- Teleski “Askılı Taşıyıcı”, kayak merkezlerinde kısa mesafeler için kullanılan motor vasıtasıyla, bir makara üzerine sarılmış tek ya da çift askıdan oluşan kayakçıları kısa mesafelere taşımak için gerekli olan kayak mekanik tesislerinden biridir. Kar yüzeylerinde genel olarak kısa mesafeli yamaçlarda, 1200’den 1500 metreye kadar eğimli yamaç arazilerde kullanılan ve teleskiler 0 ila 4 m/s arasındaki hızlarda değişmekte ve 10 ile 15 metre aralıklarla değişmekte olup, kış mevsiminde kullanılan sadece kayak yapan kişilerin taşıdığı tesislerdir. Kayak merkezleri tarafından düşük maliyetine, kısa süreli montaj süresine ve kayakçıları yerden kaldırmak için sahip olduğu 13 sisteme göre tercih edilen teleski kısa mesafelere yetişmek için kullanılan tesis türüdür.
- Telesiyeci “Sandalyeli taşıyıcı”, kayak merkezlerinden yükseklikte olan yerlere motor vasıtasıyla hareket eden tek kişiden, 2 kişiden, 3 kişiden ya da 4 kişiden ibaret sandelyeden oluşan tesis türleridir. Motorun gücüne ve mekanik ekipmanına göre, genelde 1500 metre uzunluğunda ve yaklaşık 500 metre yüksekliğe kadar kaymaktadırlar. Tesislerin 0-dan 3 metre/saniye’ye kadar hızları, 10 metreden 20 metreye kadar sandelye aralıkları değişmektedir. Yolcuların güvenli

şekilde taşınabilmesi için telesiyede rüzgardan korumak için koruyucu vardır.

- Telekabin “Gondol Lift”, ulaşım sistemlerinden biri olup, yolcuların hem oturak halde, hem de ayağa kalkmış şekilde seyahat etmelerini sağlamaktadır. Lüks gondollar 4, 6 ve 12 kişiden oluşarak hızı 7 m/san ile hareket etmektedir. Bu tesisler hem hızına hem de kalitesine göre modern tesisler arasında bulunmaktadır.
- Teleferik, Bu, iki uzak yer arasındaki havada gerilen bir veya daha fazla çelik halatın üstünde bağlanan bir sarkıt kaldırmaya verilen umumi bir isimdir. Teleferik bir asansör prensibi ile çalışmaktadır, ama özel olarak vadide bir helikoptere benzer şekilde iyice üst duraklara ulaşabilmektedir.
- Dağ treni, föniküler - demiryolu taşımacılığıdır. Bir dağ ya da tepe gibi bir yamaçta halat çekerek çalışır. Bu, eğriler ve küçük araziler üzerinde belirtildiği gibi bir yol boyunca hareket etmek için tasarlanmış, toplu taşıma için kullanılan mekanik bir araçtır. Dağ trenleri tesisler arasında en yüksek yatırım maliyetleri talep ettirdiğinden dolayı, kış turizminin geliştiği ülkeler tarafından kullanılmaktadır.
- Baby Lift, küçük yaşta yeni kayak kullanmaya başlayan kayakçıların karla kaplı alanlara taşınmasını sağlayan mekanik bir yapıdır. Uzunlukları 350 m’den fazla değildir ve genel olarak eğimi az olan yerlerde kullanılmaktadır. Maksimum hızı 2.2 m/san’dır.

2.3.6. Kayak Merkezleri

Dağ-kayak merkezleri, müşterilerine hizmet vermek için oteller, misafir evleri, devlet binaları vb. dinlenme merkezlerini sunarlar. Her yaş için cazip olan ideal coğrafi noktalar ve temiz hava ile müşterilerin hizmetinde olan kayak merkezleri sağlık kurumları haline gelmiştir. Müşterilerin kayak merkezlerinde yararlandıkları diğer hizmetler ise kafe, disko, restoran, barlar gibi eğlence yerleri ve kızak gezileri, kayak, snowboard, buz pateni gibi spor faaliyetleri olmaktadır (DTSP, 2004: 2).

Tablo 2: Dünyada Kayak Merkezleri

(%)	Alpler	Batı Avrupa	Doğu Avrupa ve Orta Asya	Amerika	Asya Pasifik
Kayak merkezi dağılımı	36	12	12	22	18
Telesijyej dağılımı	40	16	15	15	14

Kaynak: https://www.tursab.org.tr/dosya/12196/tursab-kis-turizmi-raporu119314251845-1_12196_3978793.pdf (01.01.2018)

Tablo 2’de gösterildiği üzere kayak merkezleri sayısına göre ilk yeri Alpler, 2. Yeri Amerika ve 3. yeriAsya Pasifik ele almaktadır, telesiyej sayısına göre ise ilk yeri Alpler, 2. yeri Batı Avrupa, 3.cü yeri ise Amerika, Doğu Avrupa ve Orta Asya paylaşmaktadır.

2.4. Kış Turizmi Özellikleri

Kış turizmine has olan özellikler aşağıdaki gibidir (Albayrak, 2013a: 147-148; Albayrak, 2013b: 198-199):

- Kış sporlarının maceralarını kapsayan turizm türü olmanın yanı sıra, coşkulu bir tutkuyla kış mevsiminde belli bir yükseklikte, eğim ve dağlık arazilerde gerçekleştirilmesi mümkün olan bir turizm çeşitidir.
- Yalnız spor amacıyla yapılmayan bu turizm türü bununla beraber insanlar için sağlıklı bir yaşam tarzının olmasına katkıda bulunan turizm türü olarak tanınmaktadır. Kış mevsiminde kış turizmi için yaratılan yerler yaz mevsiminde de çeşitli turizm türlerini gerçekleştirmek için kullanılmaktadır.
- Kış turizmi insanlara dağlık alanların da olduğu boş alanları değerlendirmeğe ve böylelikle bu bölgeler için turizmde bir talep yaratmağa ve turizm sektöründen pay almağa izin verir.
- Kış turizminin yürütüldüğü bölgelerde diğer turizm türleriyle kıyasla üstyapı veya altyapı yatırımlarına ihtiyaç vardır ve kış turizmi ülkede veya bölgede istihdamın sağlanmasında ve turizmden daha fazla gelir elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Kış turizmi ve daöçılığın belli yükseklikte gerçekleştirilmesi nedeniyle insanların istek ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bu tür turizmin yapıldığı yerlerde yiyecek-içecek, konaklama, ulaşım gibi tüm altyapı ve üstyapı yatırımlarını gerçekleştirmek gerekiyor.
- Diğer turizm türlerinin katılımcısı olan insanlardan daha fazla harcamanın yapıldığı kış turizmi yüksek gelir düzeyinde olan her yaşa sahip insan grupundakı, birbirinden farklı eğitim düzeylerindeki insanların katıldığı turizm türüdür.

- Yılın kış aylarından gerçekleştirildiğine göre kış turizmi kıyı turizminin geniş yayıldığı ülkelerde turizmden tüm yıl boyunca gelir etmek için gerçekleştirilmektedir.
- Kış turizmi az gelişmiş bölgelerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.
- Yalnız dağlık ve tepelik arazilerde gerçekleştirilen kış turizmi hemin yerler için büyük şekilde talep yaratmaktadır. Turistlerin kış turizmine katılmak için dağ bölgelerine gitmeleri gerekmektedir.
- Kış turizmi sayesinde bir bölgede bulunan ve getirisi olmayan dağlık alanlar maddi değerler haline dönüştürülebilmektedir.
- Kış turizmi sürdürülebilir turizmin olmasına desten sağlayan turizm çeşitidir.

2.5. Kış Turizmine Etki Eden Faktörler

Mevsimsel karakter taşıyan kış turizminin gelişimine veya gerilemesine etki eden bir sıra faktörler mevcuttur. Bunlar arasında daha önemli olan tamamlayıcı turistik altyapı, iklim değişikliği ve küresel ısınma, uluslararası spor faaliyetleridir.

2.5.1. Tamamlayıcı Turistik Altyapı

Genel olarak altyapı turizmi etkileyen faktörlerin önde gidenlerinden biri olarak görülmektedir. Altyapının iyi olması gelen turistlerin memnun olması ile sonuçlana bilir.

Ulaşım altyapısı tüm turizm türleri için önemli olduğu gibi, kış turizmi için de önemli olmaktadır. Yemek hizmetleri ve kış sporları (kayak

kiralama, kayak dersleri) günlük kayakçılar için çok önemliken, gece konaklayan misafirler için daha kapsamlı bir hizmet paketi gerekmektedir. Kaliteli konaklama ile yanaşı boş zamanları değerlendirmek ve sağlık ve termal gibi turizm hizmetlerinden yararlanmak için fırsat aramaktadırlar. Bir destinasyonun pazarda yer alması için önemli olan şeylerden biri de orda olan konaklama işletmelerindeki yatak kapasitesidir. İşletmenin ekonomisi ve dağıtım kanalları açısından büyük kapasiteler önemli olmaktadır. Misafirlerin arzuladığı kalite işletmeler tarafından iyi şekilde sağlanırsa, bu işletmeler çok karlı olurlar (Koşan, 2013: 308).

Kış turizmine katılan turistleri etkileyen faktörler sırasında konaklama işletmelerindeki kalite, hizmet vb. altyapılardan ilave kayak alanlarını doğru yerde yapılması, güvenilir mekanik tesislerin mevcutluğu olmaktadır.

Kış mevsimi kış turizmi açısından gelişmiş yerlerde kara ve hava koşullarına uygun yamaç ve düzlükler kayak alanı olarak seçilmekte ve kayak alanlarının altyapısı düzenlenmektedir. Pistler ve mekanik tesisler kayak alanlarının altyapısında öne çıkan 2 önemli unsurdur (Demiroğlu, 2013: 35).

2.5.2. Uluslararası Spor Organizasyonları

Kış tuzimi ürünlerinin diğer turistik ürünlerle rekabet edebilme gücüne sahip olmak için ve kış turizm merkezlerinin uluslararası standartlara ulaşabilmesi için gerçekleştirilen kış olimpiyatları genel olarak düzenlendiği ülke veya bölgede kış turizminin gelişmesinde büyük katkıda bulunmaktadır. Olimpiyat oyunlarının kış sporlarına ve kış turizmine katkısı göz önünde bulundurulduğunda, kış turizmine popülerlik kazandırıyor,

televizyon programlarında yayınlar vasıtasıyla hızla geliyor ve organizasyonlar olarak turizm sektörü haline geliyor.

Olimpiyatlardan sonra akılcı bir kullanımla birlikte sabit bir kâr elde edebilmesinde, bölgenin turizm potansiyelini artırabilmesinde, çeşitli problemlerin çözümü için çözümler geliştirilmesini mümkün kılabilmesinde olimpiyatlar için yapılan üstyapı veya altyapı yatırımları önemli olmaktadır (Serçeoğlu, 2011: 75-80).

Kış turizmi merkezlerindeki uluslararası spor olimpiyatları bu olimpiyatların düzenlendiği ülkenin tanıtımı için de çok önem taşımaktadır. 2011 yılında Erzurumda düzenlenen Dünya Üniversitelerarası Kış Olimpiyatları Palandöken'in dünya çapında tanınmasına neden olmuştur. Bundan ilave, 2014 yılında gerçekleştirilmesi için Rusya tarafından büyük yatırımlar yapılan Soçi Kış Olimpiyatlarının tüm dünya televizyon kanallarında yayımlanması kış olimpiyatlarından sonra Soçinin dünya çapında tanınmış kış turizmi merkezi haline getirmiştir. Sezon süresini artırmak ve verimliliğini artırmakla geniş kitlelere hitap etmek için, kış turizminin mevcut olduğu bölgelerde bir yıl içinde 12 ayı turistlerin hizmetinde dayanacak kongre, sağlık, kültür, termal, spor vb. turizm türleri gibi türlerle değerlendirilmesi yararlı olabilir. Bu nedenle kış merkezlerinde çeşitli kongrelerin yapılabilmesi için bağımsız kongre binalarının veya tesislerin kendi içerisinde büyük konferans salonlarının olması gerekmektedir (WEB 3).

Tablo 3: Olimpiyatların Turizme Etkileri

FAYDALAR	ZARARLAR
<ul style="list-style-type: none">✓ Oda sayısında artışın olması✓ Altyapıların oluşturulması✓ Fiyatlarda artışın olması✓ Çarpan etkisinin sağlanması✓ İş imkanlarının artması✓ Ülkenin imaj ve markalaşması✓ Ülkenin dünya çapında tanınması✓ Mesleki niteliklerin geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none">✓ Kentsel peyzaj üzerindeki etkisi✓ Binalarda artış✓ Yol çalışmaları ve yenileme çalışmaları nedeniyle vatandaşların rahatsız olması✓ Yönetimin yetersizliği yüzünden olumsuz imajın oluşması✓ Uzun vadede verimlilik yetersizliği✓ Spor yapılarının yönetimi✓ Turistlerin rahatsızlığı✓ Çevre kirliliği atıklar

Kaynak: SERÇEOĞLU, 2011: 77

2.5.3. İklim Değişikliği ve Küresel Isınma

Turizm sektörünün de yakından ilişkili olduğu iklimle ilişkili olan birkaç sektör de Doğal güzellikler üzerinde etkisi olan iklim sebebiyle hava koşullarına uygun şekilde turizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Örneğin hiçbir kayak sporu karın mevcut olmaması durumunda yapılamaz ya da buzullar varlıklarını uzun süre sürdüremez. Tatil yapmak için iklim şartlarının uygun olmadığı birçok ülke veya bölgelerden olan kişiler tatil yapmak için diğer bölge veya ülkelere seyahat etmektedirler (Aydemir ve Şeneral, 2014: 383).

Diğer turizm türleri ile karşılaştırıldığında iklim değişkenliğinden en fazla etkilenen kış turizminin gerçekleştirilmesi için sezondaki kalite ve süre, bu sektörü ciddi biçimde tehdit eden kar ve kar yağışı kalınlığına bağlıdır. Bu nedenle, yeterli miktarda kar yağışının olması kış turizmi aktivitelerinin uzun süre devam edebilmesi için imkan yaratmaktadır.

Bölgenin rakiplerinin belirlenmesi ve hemin bölgenin rakiplerine karşı hangi durumda olduğunun göz önüne alınması bir turizm bölgesinde iklim değişikliğinin ne kadar etki ettiğini belirlemede yardımcı olabilir. Örnek olarak, Avrupa'nın diğer kayak tesisleri çevre etrafındaki karlı yerlerini kaybedeceğinden, iklim değişkenliğinden dolayı İsviçre kar örtüsünün yarısını kayb etse bile, doğal kar örtüsü nedeniyle İsviçre'in konumu diğerlerinden daha güçlü olacaktır (Zeydan ve Sevim, 2008: 160-165).

Çalışmaların çoğu iklim değişikliğinin kayak alanlarının azaltılması, kayak alanlarının kaybolması ve düşük irtifa ve düşük latanslı kayak merkezlerinde ziyaretçi düşüşleri gibi etkilere yol açacağına işaret ediyor (Pons, 2014: 12).

2.6. Kış Turizmine Katılanların Seyahet Motivasyonları

Seyahat motivasyonları, turist davranışının en önemli psikolojik etkilerinden biri olarak düşünülebilir. Motivasyonlar bir kişinin iç hali veya belirli bir şekilde hareket etmeleri veya davranmaları için zorlayan ve böylece insan vücudunun insan davranışını ve enerji düzeylerini devam ettiren bir kişinin belirli ihtiyaçları ve istekleridir (Vuuren ve Slabbebert, 2011: 296).

İnsanlar bir bölgenin veya ülkenin özelliklerini ve niteliklerini inceleyerek insanlar oraya seyahat etmek kararına varırlar. Bunlar, arz yönünden etkenler olarak seyahat edilmesi gereken bölgenin cazip yönlerini ifade eden spesifik özelliklerdir ve itici güdülerini teşvik ederek potansiyel turistlerin destinasyon üzerindeki kararını değiştirebilecek ve kendi kişisel tercihlerini yapmalarına yardımcı olacak faktörlerdir. Çekici motifler;

yenilikçilik, eğitim, olaylar ve etkinlikler, kolay ve konfor ulaşım, kültür ve tarih, macera, doğal kaynaklar, çeşitlilik arayışı, çeşitli manzaralar, miras yerleri olarak tanımlanmaktadır (Albayrak, 2013: 150).

Günün kayak konukları, konforlu tesislerin yanı sıra bakımlı ve güvenli pistler ve yüksek kaliteli hizmetler beklemektedir. Bugünün kış sporları biçimleri, modern yaşam tarzının kriterlerini karşılamalıdır. Özel ihtiyaçların karşılanmasına ek olarak, özellikle eğlence endüstrisi için, kayak sırasında güvenlik ve sağlık ile deneyim kazanma zenginliği bunların olduğu yerlerin diğer yerlerle kıyaslandığında daha ileride olmasında neden olan önemli faktörlerdir. Gelecekte uluslararası turizm pazarında pazar payını korumak ve artırmak ve sonuç olarak rekabet gücünü artırmak, amaca uygun stratejileri belirlemek ve daha sonra bunları başarılı bir şekilde uygulamak destinasyonların gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenden dolayı, bu sektördeki gelişmelere ve diğer rakip ülkelerin uygulamalarına, turist ve turist göndermelerine dair bilgi, modern turizm politikasının oluşumunda bir zorunluluk haline gelmiştir (Koşan, 2013: 294).

Turistlerin kış turizmine katılmasına etki eden unsurların ortaya koyulmasında itici motivasyonlar ve gidilecek yerlere ait çekici motivasyonlar vardır.

Tablo 4: Kış Turizmine Katılan Turistlerin Seyahat Motivasyonları

İtici Faktörler	Çekici Faktörler
<ul style="list-style-type: none">Statü (arkadaşlarının gitmedikleri yerlere seyahat etme, arkadaşlarının katılmadığı bir turizm türüne	<ul style="list-style-type: none">Olay ve Aktiviteler (kayak yapma, teleski, telesiyej vb. tesislerle keyifli vakit geçirme, dağ sporları, grupça yapılabilen aktiviteler,

<p>katılma, sosyal statüyü artırma, ülkedeki en önemli kış turizm merkezlerinden birine gitmiş olma)</p> <ul style="list-style-type: none">• Rahatlama (fiziksel olarak rahatlama, stresten, gergin iş hayatından uzaklaşma, doğa ile iç içe olma)• Yenilik ve Bilgi Arayışı (kendi için yeni olan bir turizm türünü deneme, kış turizmi ile ilgili bilgilerini artırma, kendisi için yeni yerleri görme)• Sosyalleşmek (yeni insanlarla tanışmak veya eskiden tanıdık olduğu insanlarla birlikte iyi vakit geçirmek)	<p>yürüyüş yapma, doğa turları, eğlence olanakları)</p> <ul style="list-style-type: none">• Doğal Çekicilikler (dağ ve tepeler, karlı ortam, farklı iklim, karlı manzara, temiz hava, bitki örtüsü)• Turistik Olanaklar (fiyatın uygun olması, mesafenin kısa olması, kışın dinlenmek için en iyi fırsat olması, rahat ulaşım olanaklarının olması)
---	--

Kaynak: ALBAYRAK, A. (2013), Alternatif Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara, s.149-155

2.7. Kış Turizminin Diğer Turizm Türleri İle İlişkisi

Genel olarak dağlık bölgelerde bulunan, kış sporlarını da içeren ve istikrar açısından faydalı olan turistik kış turizminin en önemli ilişkisi sağlık turizmi, dağ turizmi ve spor turizmi türleri ile mevcuttur (Mursalov, 2009: 28).

2.7.1. Sağlık Turizmi İle İlişkisi

Sağlık turizmi, sağlıklı bir yaşam tarzının ve hasta insanların sağlıklarının yeniden berpa edilmesi amacıyla herhangi kendilerine uygun zamanlarda yaşadıkları yerlerden diğer yerlere giden insanların konaklama, sağlık ihtiyaçlarını karşılayan bir turizm türüdür. Başka bir tanımla sağlık turizmi insanların sağlıklarının güçlendirilmesi, yeniden berpa edilmesi amacıyla yapılan seyahatler, organizasyonlar ve konaklamaların ilişkisinden

ortaya çıkan turizm türü olarak tanınlanmaktadır (Edinsel ve Adıgözel, 2014: 172-173).

Dağlık ve yükseklik yerlerde yürütüldüğünden dolayı kış turizmine katılan insanların normal ve sağlıklı iklim koşullarında, kir olmayan yerlerden uzaklarda seyahatlerini gerçekleştirmeleri gerekir. Güneşlilik, deniz seviyesinden yükseklik, havanın temiz olması, normal sıcaklığın olması, havadaki nem oranının normada olması insanların sağlıklı şekilde kış turizmi ve kış sporları faaliyetlerini gerçekleştirilmesinde önemli olan olumlu etkilerdir (Altay, 2017: 38).

Sağlıklı bir iklimi ve deniz seviyesinden yüksekliği 800 metreden 2000 metreye kadar olan insan sağlığı için en cazip yerleri belirlemek kış turizmine katılan insanların tatmin düzeyini artırabilir. Orta yükseklikteki dağlık yöreleri kapsayan bu yükseklik dağlık arazilerle yoğunlaşan örtüleri kapsamaktadır (WEB 4). Bu dağ yöreleri kış turizmimizin en önemli alanı olarak kabul edilmektedir. Dağlık bölgelere seyahat etmek, orada yaşamak, orada kış turizmini gerçekleştirmek, kış sporları gibi faaliyetleri gerçekleştirmek insan sağlığına pozitif etki eden faktörlerdir. Bütün bunları hesaba katarak, kış turizmi ve sağlık turizmi arasındaki mevcut bağlantıları görebiliriz (Mursalov, 2009: 32).

2.7.2. Dağ Turizmi İle İlişkisi

Dağ turizmi, “spor tırmanışları ve dağ kayması gibi eylemler de dahil olmak üzere spor turizmi faaliyetleri” olarak tanımlanmakta ve bir dağcı, “dağa tırmanma araç ve gereçlerini kullanarak, kayalara, kar, buz ve dağlara olan zorlukları aşarak zirveye ulaşan veya ulaşmaya çalışan bir atlet” olarak tanımlanmaktadır (Çakucu vd., 2014: 77).

Yaz aylarında hareket etmeye ve sağlıklı kalmak için seyahat etmeye yönelen insanlar, sağlıklı bir ortam sağlamak için bu yüksek ve orta dağlık ve ormanlık alanlara geçerek kış aylarında bu eğilimleri devam ettirmeye başlamışlar. Doğal yerlere yapılan geziler, rekreasyon, yürüyüş, tırmanma ve kış sporları gibi sportif etkinliklerin gerçekleştirilmesiyle, rekreasyon ve tatil yapma amacıyla insanların bir yerden diğer yere gitmesi modern dünyada yaygın ve birbirine bağlı dağ turizmi ve dağ sporları geliştirilmesine olanak sağlayan bir hareket olmaktadır (Kaya, 2016: 218).

Bir kural olarak, kış turizm merkezleri dağlık bölgelerdedir ve yamaçlar ve hatta dağ yamaçları en önemli kış sporları olan kayak için gerekli bir kayak pisti oluştururlar. Kış turizmi için kullanılan dağlar aynı zamanda dağ turizminin gerçekleştirilmesi için de kullanılıyor. Birçok dağlık bölge başlıca turizm yerleri olarak görülmektedir. Sıcak, nemli, ekvatorial ve tropikal iklimde olan serinlikleriyle turistleri kendine çeken dağlar manzaraları ile olumsuz hava koşullarında da turistleri çekmektedirler. Alpler'deki birçok turistik merkezde, dağların en nemli anlarında olmasına rağmen yaz turist sayısı kış tatili sezonunda gelenleri aşıyor. Kar kalitesinin iyi bir şekilde yani kuru ve gevşek olması, az rüzgarın olması, güneş ışığının bol olması, kış mevsiminin yeterli uzunlukta olması kayak sporunun gerçekleştirilmesi için özel iklim koşullarıdır (Altay, 2017: 38).

Kış turizmi ve dağ turizmi yakın ve benzer olsa da, onları birbirinin aynısı ya da birinin diğerinin alt kısmı olduğunu düşünmek yalnız bir yaklaşım olarak bilinmektedir. Dağlarda genellikle çok sayıda kış sporunun yapılmasına rağmen, Norveç'te ve Finlandiya'da Hucky köpekleri ile gerçekleştirilen kızak yarışmalarının yapılması, buzların delinerek balık

avlanması, kar üstünde at yarışlarının gerçekleştirilmesi ve atlı kızak gezilerlerinin yapılması vb. birçok turistik faaliyetler kış turizmi için dağlık alanların önkoşul olmadığını göstermektedir. Genel olarak bu faaliyetler kıtanın soğuk iklimleri olan yerlerde gerçekleştirilmektedirler. Ayrıca, karın dağ turizmi için özel koşulu olduğu görülmektedir. Bu da kış ve dağ turizmi arasında farklılıkların olduğunu ve onları birbirinden ayıran bir özellik olarak görülmektedir. Buna ek olarak, bir kış turizm merkezinin kurulması için bir dağlık bölgenin yoxluğunun en iyi örneği Dubai'deki çölün ortasında inşa edilen Ski Dubai'dir (Mursalov, 2009: 29-30).

2.7.3. Spor Turizmi İle İlişkisi

Kendi içerisinde kış sporlarını da içeren spor turizmine bir çok spor faaliyeti de dahil edilmektedir. Kış sporları bazı ülkeler için ana gelir kaynağıdır. Ayrıca, kış sporları için uluslararası spor olimpiyatları, kış turizminin olduğu bölgelerin tanıtımına katkıda bulunuyor (Cimilli vd., 2016: 22).

Kış turizm merkezlerinde temel oluşturan kış sporlarının bu merkezlerin büyük sayıda turist çekmesine neden olur. Turistlerin kış turizmi için faaliyet gösteren merkezlere seyahat etmesinin nedeni kendilerinin merak ettiği sporu uygulamak istemeleridir. Bir birine paralel yönde gelişen spor ve turizmde ortak nokta uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi, kültürün aktarılması ve arkadaşlık köprülerinin kurulmasıdır (Mursalov, 2009: 30).

2.8. Kış Turizminin Yararları

Dağlık arazilerde altyapının gelişmesinde zorluk çok olduğundan dolayı kış turizmi diğer turizm ürünleri ile karşılaştırıldığında daha fazla yatırım yapması gereken bir turizm ürünüdür. Alp dağlarının olduğu Avrupa ülkeleri gelişmemiş dağlık bölgelerde yaşayan kişilerin göç etmesinin karşısını almak için dağ bölgelerinde turizm hizmetlerinin potansiyelini değerlendirmekle kış turizmi geliştirmiştir. Kış turizmi gelişmesi yeni iş için yerlerin açılmasına, bölgelerin ekonomisinde artımlar yaşanmasına neden olmuştur. Bu yönden bakıldığında kış turizminin faydaları iki temel başlıkta ele alınmaktadır: “Ekonomik faydalar” ve “Diğer faydalar” (Mursalov, 2009: 21-22).

2.8.1. Kış Turizminin Ekonomik Yararları

Kış turizminin gerçekleştirildiği ülke veya bölge için önemi hemin ülkenin veya bölgenin ekonomik gelişmesine, kalkınma çabalarına yön vermesidir (Mursalov, 2009: 22).

Kış turizminin ülke ekonomisi için avantajları aşağıdaki gibi olmaktadır (WEB 5):

- Gelişemeyen ya da gelişmeyen ülke veya bölgelerin sosyal ve ekonomik açıdan gelişmesini destekler.
- Halkın refahının iyi şekile getirilmesine katkı sağlar.
- Turizm çeşitlendirilmesinde katkıda bulunmaktadır. Turizm sektörünün mevsimsel olmasının karşısını alır.
- Sezonla yaz mevsimi çalışam işletmelerin tüm yıl boyu çalışmasına olanak sağlar ve yıl boyunca istihdama yol açar.

- Yakınındaki yerel işletmeler için finansal destek sağlamaktadır.
- Halkın göçmesine neden olan bölgelerin göç kabul etmesine neden olmaktadır.

Kış turizmi merkezlerinin gelişimi yalnız bölgenin ekonomik gelirini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda istihdamı da artırır. Kış turizmi merkezlerinin gelişimi, bölge sakinleri için yeni işler sunuyor. Mevsim çekiciklerini kaybetmeyen dağlık bölgeler yaz aylarında da turistlerin seyahat edebileceği yerlerdir. Bundan ilvae kış turizmi iğer sektörleri de etkileyerek bölgesel ekonomiyi harekete geçirir (Mursalov, 2009: 24).

2.8.2. Kış Turizminin Diğer Yararları

Kış turizminin sağladığı diğer önemli avantajlar; dağ bölgelerinin insanların sağlığı için uygun olan bir iklimi ve genel olarak kış sporlarının insanların sağlamlığı açısından halka verdiği yarardır.

İnsanların sağlığı için uygun iklimde olmak, insan sağlığını korumak ve ona ilgi duymak bölgenin çekicilik açısından çok önemlidir. Genellikle hava kirliliği, güneşli günlerin az olduğu, nemli yerlerde turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini olanaklı kılmamaktadır. İlerleyen ve artık gelişmiş ülkelerde mevcut olan çevresel sorunlar ve hava kirliliği, bunların insanların sağlığı için uygun bir iklim ve doğal ortamda olması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kışın, dağlık bölgelerde temiz hava avantajlarına ek olarak, kış sporlarının kendine has insanların sağlığı için sağladığı avantajları mükemmeldir. Bedenin fiziksel gelişmesinde önemli olduğu gibi, rugun ve

beynin de sağlıklı gelişiminde önemli olan spor faaliyetleri genellikle insanlar için çok önemlidir (Mursalov, 2009: 24-26).

Genel olarak kış turizminin diğer yararlarını şöyle sıralaya biliriz (WEB 5):

- Dağlık alanlarda yapıldığına göre, ziyaretçilerin temiz hava almasına ve bölgenin diğer yerlerine seyahatlerin artmasına neden olur.
- Bölge halklarının sosyalleşmesine neden olur
- Bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlar.
- Av, sağlık, kültür ve doğa gibi turizm türlerinin de bölge içerisinde gerçekleştirebilmesi için imkanlar yaratır.
- Kayak sporu da dahil olmakla diğer spor türlerinin de gerçekleştirilmesi için olanak sağlar.

2.9. Kış Turizmindeki Sorunlar

Genel olarak kış turizmi ülkeye ayrı-ayrı katkılarda bulunsa da bir sıra sorunları vardır. Onları şöyle sıralaya biliriz (WEB 6):

- ✓ Kayak merkezlerindeki otellerin inşası, dağ ve doğa ile uyumlu mimarinin yerine bir şehir otel mimarisinin uygulanmasında ısrar ediyor.
- ✓ Kayak tesislerinin emniyeti uluslararası standartlara uygun şekilde işaretler, uyarılarla düzenlemeli olduğu halde öyle düzenlenmemektedir.

- ✓ Lodos, fırtına vb. ekstrem hallerinde kayak alanlarında olanların güvenliği ile ilgili olarak, bir sinyalizasyon veya siren sisteminin oluşturulması ve yerleşim bölgesine erişimi sağlamaktadır.
- ✓ Altyapı yapımı olmayan mekanik tesislerin yapılması işleri.
- ✓ Dağıtılmış ve onaylanmış projelerin ihlali nedeniyle yıllarca süren ve herhangi bir sonuca yol açmayan yasal süreçlerin olması.
- ✓ Mevsim değişikliklerinden dolayı kar olmaması, kış turizminin gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu sebepten dolayı, kayak merkezinin yapılması yönünde aparılan planlama işlerinde kayak alanları dikkata alınmalı ve planlamaya yeterli kadar havuz ve yapay karlar dahil edilmelidir.
- ✓ Bölgenin özel idarelerinin ve belediyelerinin hiçbir plan yapmadan telesiyej, gondol gibi asansör oluşturmalarını kontrolsüz yapması.
- ✓ Kayak bölgelerindeki yalın yapıların çıkarılmaması.
- ✓ Güvenlik yönünden tehlikeli olan kayak malzemeleri sağlama riskini önleyememesi.
- ✓ Turist araçlarda rehberlerin sertifikaların vs. olup olmadığını kontrol etmek ve sertifikaya sahip olmayan rehberlerin gruplara girilmesine izin verilmemesi gerekir.
- ✓ Öğretmenler bütünlükle kar odaklı ve çok kötü hizmet veren, okul gezileri denilen turları organize eder ve toplu programlarla öğrenciler üzerinde haksız kazanç kazanırlar.
- ✓ Kayak merkezlerinde çevre kirliliğinin aradan kaldırılmasına yönelik işlerin görülmemesi.

2.10. Dünyada Kış Turizm Potansiyeli

Günümüzde tüm dünyada, kıyı, tarihi ve kültürel kaynaklara dayalı turist hareketleri ile birlikte, ülkeler, turizm çeşitliliğini artırmağa, turizm mevsimini uzatmağa ve nitelikli turist personelini yıl boyunca kiralamaya ve kullanmaya yönelik yolculuğa çıkmışlar. Ülkelerin sahip oldukları kış turizm olanaklarına göre, yaz aylarında tatil alanlıkları olan kişiler tatillerinin uzanması için kış aylarında da seyahat etmeye başlamışlar ve bu da kış turizm hareketlerini hızlandırmıştır. Bu nedenle, insanların artan taleplerini karşılamakta başarılı olmak için ülkelerin turizm açısından gelişmiş olması, bölgelerin kış turizmi açısından yoğunlaşmış olması, yerlerin orta yükseklikte, ormanlık yerler olması gerekmektedir. Bu açıdan özel olarak, Orta Avrupa'dan ülkeler olan İsviçre ve Avusturya'nın Alp dağları arazilerinde yarattığı turizm fırsatlarının, ülkeye döviz girişleri yönünden İspanya kıyılarıyla rekabet ettiği açık şekilde görülmektedir. Alp dağlık yörelerinde ve Orta Avrupa'da yerleşen İsviçre, İtalya, Fransa, Avusturya gibi ülkeler kış turizmi açısından bir sıra işler gerçekleştirmişler (Mursalov, 2009: 32-33).

Günümüzde tüm dünyada 10 kapalı tesisin bulunduğu üzere genel 80 ülke kayak tesisiyle zengindir. Dünyada 5-6 bin arası kayak yapılanbilen alan olmasına bakmayarak, bunlardan yalnız 2 bininde kayak merkezi bulunmaktadır. Telesiyejlerin toplam sayısı 26 934 tane olmaktadır. Kış turizmi için uygun bulunan dağlarda yatak kapasitesinin toplamı 6 milyon kişilik olmaktadır. Yıllık toplam ziyaretçi sayısı 100 binin üzerinde olan kayak merkezleri toplam kayak merkezlerinin %20'i oluşturmakta ve tüm kayakçıların %80'ini karşılamaktadır (WEB 2).

Tablo 5: Ülkeler Üzre Kayak Merkezleri Dağılımı

Sıra	Ülke	Milyon ve Üzeri Ziyaretçisi Olan Kayak Merkezi Sayısı
1	Fransa	14
2	Avusturya	14
3	İsviçre	6
4	ABD	5
5	İtalya	5

Kaynak: https://www.tursab.org.tr/dosya/12196/tursab-kis-turizmi-raporu119314251845-1_12196_3978793.pdf (02.02.2018)

İtalya, İsviçre, Avusturya, Fransa ve Andora gibi ülkeler dünyada kış turizmi üzere gelişmiş ülkeler sırasındadırlar. Bu söylediğimiz ülkelere ilave Almanya, İsviçre- Avusturya'nın sınırı yakınlığında yer alan Bavarya Alpleri de turistleri tatmin eden ve çok gelişmiş kış turizm merkezlerine sahip yerlerdir. Kış turizmi açısından turizm pazarında önemli yer sahip olan ve kış turizmine merak eden insanların için geniş yatak kapasitesine ve bir hayli pistlerine sahip olan ülkelere biri de Kuzey Amerika'da yer alan ülkelerdir. Özel olarak, Kanada ülkesinde yapılan çok sayıda, iyi bir düzeyde kayak aktivitelerinin yapılması ve kayak sporunun genişlenmesi sonucunda ülkenin bazı eyaletlerinde kayakla ilgilenen yerli nüfusun sayısı %30 kapsamaktadır. Batı ve Orta Avrupa'da kış turizminin son yıllarda daha da geliştiği ülkelere üstelik olarak, kış turizminin gerçekleştirilmesi için olanaklara sahip olan destinasyonların olduğu Romanya, Çek Cumhuriyeti, Polonya gibi ülkeler de vardır. Bunlarla beraber, kış turizmi ve turizm gelirlerine yönelik fırsatların yoğun bir şekilde değerlendirilmesinin bir sonucu olarak, turist sayısındaki artış İsviçre'de ve Avusturya'nın Alplerin'de özellikle göze çarpmaktadır. Buna ek olarak,

Alplerin batı kesimindeki kış turizm olanakları Fransa'nın turizm pazarından pay almasına yol açmaktadır. Fazla kış turizmi için yatak kapasitesine sahip olan Fransa İsviçre'den ve Avusturya'dan kayak merkezleri sayısına göre geri kalmaktadır (Türkeri, 2014: 16-17).

2.10.1. Avusturya

Özetle, kış turizmi, sadece Avusturya turizm endüstrisi değil, Avusturya ekonomisi için önemli bir rol oynamaktadır (Dolnichar ve Leisch, 2003: 2).

Kış turizmi konusunda, Avusturya'nın İsviçre ülkesi ile ilk olarak akla gelen destinasyon olmasına bakmayarak, XX yüzyılın başlarında harekete başlayan İsviçre'den farklı olarak Avusturya kış turizmi açısından sonraki yıllarda gelişmiştir. Kış turizminin ulusal ekonomiye katkısı diğer gelişmiş ülkelere kıyasla Avusturya'da oldukça açık şekilde görülmektedir. Ülkenin kış turizm gelirleri GSYH'nin (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) %4,5'ini kapsamaktadır, bu da genel turizm gelirlerinin yarısını oluşturmaktadır (Demiroğlu, 2013: 64-65).

82 tane uluslararası nitelikte kış sporlarının yapılması için kış turizmi merkezi olan Avusturya'da toplam kış turizm merkezi 325 tanedir. Araştırma ve çalışmalara baktığımızda, ülkenin yalnızca uluslararası nitelikte olan kış turizm merkezlerinde 450 bine kadar yatak sayısının olduğunu görebiliriz. Bu merkezlere yerli turistlerle yanaşı her yıl 5 milyona kadar kış sporları yapmak için yabancı turistler gelmektedir. Kış sporlarına katılmak amacıyla dağlık yerlere giden bu kişilerin ortalama olarak orada kalma süreleri 7 gündür. Buraya gelen turistlerinin toplamının 2/3 oluşturan Almanya, Avusturya'nın en büyük kış turizmi pazarıdır.

Yakınlık unsuruna ve talebi artırmaya yönelik kar programlarının hazırlanması almanları bu ülkeyi seçmeye yönelden 2 esas sebeptir. Avusturya’da kış sporları ve kış turizmi merkezleri yaklaşık 3300 tane teleskiden, 450 tane telesiyeden, 140 tane telekabinden ve teleferikden, 4 tane dağ treninden oluşmaktadır. Ülkenin 82 tane uluslararası kış turizm merkezinde 2023 tane mekanik tesis bulunmaktadır. Yukarıda belirlediğimiz gibi, ülkenin tanıtımında önemli olan kış olimpiyatları Avusturya’da da düzenlenmiştir. İlk defa 1964 yılında düzenlenen kış olimpiyatları, ikinci defa 1976 yılında Innsbruck arazisinde düzenlenmiştir. Avusturya’da önde gelen kış turizmi merkezlerinden biri olan Innsbruck yaklaşık 20,000 tane yatağa, 34 tane mekanik tesise, Saalbach ise 20,000 tane yatağa, 37 tane mekanik tesise sahiptir. Avusturya’da bulunan diğer kayak merkezlerine örnek olarak St. Anton’u, Zurs’u, Kitsbuhel’i, Zell am See’i, Mayrhofen’i göstermek olar (Mursalov, 2009: 33-34).

Avusturya’da kış turizmi geleceği için dört senaryo geliştirilmiştir. Bunlar şu şekilde özetlenebilir (Mittringer, 2015: 2):

- Cennet ve Cehennem: Bu senaryo gelecekteki beklenen gelir farkına dayanmaktadır. Bir yanda birinci sınıf turizm segmenti olacak, diğer taraftan her şey dahil düşük fiyatlı paketler olacak. Bireysel yönlendirilmiş yüksek kaliteli hizmet modelleri, global franchise sistemlerine dayanılarak giderek standardize hale gelecektir.
- İyi Güvercin Kar! İklim değişikliğinin bir sonucu olarak sadece birkaç kış sporu adası kalmaktadır. Bunlar sadece üst düzey müşteriler tarafından satın alınabilir. Alternatifler yetersizdir. Bir “kar tecrübesi” ihtiyacı yavaş yavaş

insanların zihninde kaybolur. Bunun yerine, tipik Avusturyalı özelliklere sahip büyük kayak kubbelerinde yapay kar kullanılıyor.

- Ekolojik Kış Sonları: Doğal kaynak yetersizliği, trafik aşırı yüklenmesi ve çevre kirliliği yapısal değişiklikler getirmekte ve eko-vergilerde artışa neden olmaktadır. İnsanlar doğal kaynak kullanımı ve faaliyetlerin çevre üzerindeki etkisi konusunda daha duyarlıdır. İnsanlar yüksek yakıt fiyatları nedeniyle, uzak ülkelerden çok komşu ülkelerde tatil tercih ediyor. Avusturya'nın coğrafi olarak merkezi konumu ve ekolojik olarak sağlam turizmdeki gelişmiş konumu, mevcut talebe çok iyi uymaktadır.

- Kayak, Kar ve Daha Fazlası: Kayak hala son zamanlarda modern çağa uygun bir düzeydedir ve kayak tatili, televizyon aracılığıyla online olarak rezerve edilebilir. Müşteriler kayak programını, gösteri ve konser etkinlikleri gibi ekstra özelliklerle, tercihen tümüne erişim kartlarını kullanarak karıştırmayı sever. Yeni spor etkinlikleri, "Sanal Deneme Simülatörü" gibi yeni geliştirilmiş araçları kullanarak güvenli ortamda test edilebilir.

2.10.2. İsviçre

İsviçre, kış turizminde kayak dönüşümünün en önemli tarihi yerlerinden biri haline gelmiştir. Takriben 2/3 dağlık bölgelerden oluşan İsviçre kış turizm dağılımına göre önemli ülkelerden biridir. Takriben 255 tane kayak merkezi, güneybatı-doğu aksinden kuzeybatıya doğru, yüksek Alpler, Alp dağlarının önalın şeklinde aşağıya inen, kuzeybatıda yerleşen Juralar üzerinde biraz yeniden yükselen yer üzerinde bulunmaktadır. Örnek olarak İsviçre'nin batısında dağ turizmine göre ünlü olan turizm merkezi Zermatt, doğusunda ise kaplıcaları ile ünlü olan St. Moritz bu eğilimleri ilk

olarak yakalamış ve kış turizmini kendi içerisinde geliştiren merkezler olmuşlar (Demiroğlu, 2013: 70).

Ülkenin 53 tane uluslararası nitelikte olan kış turizm merkezinde takriben 450 bin 500 tane yatak, 1550 tane mekanik tesis bulunmaktadır. İsviçre’de önde gelen kış turizmi merkezlerinden biri olan Crans-Montana yaklaşık 30 bin tane yatağa, İsviçre dağ evleri ise 76 bin 500 tane yatağa sahiptir. Bir yıl boyunca takriben 20 milyon turistin geldiği İsviçre nüfus başına 3 ziyaretçiye hizmet etdiği açıktır. Avusturya’da olduğu gibi İsviçre’nin de en önemli kış turizmi pazarı Almanya olmaktadır. Kış turizmi için İsviçre’ye seyahat eden turistler içerisinde İtalyan halkı ve İngiliz halkı da önem taşımaktadır (Mursalov, 2009: 36-37).

İsviçre’de ilk defa 1928 yılında St. Moritz kış turizm merkezinde düzenlenen kış olimpiyatları, ikinci defa 1948 yılında da aynı kış turizm merkezinde düzenlenmiştir. Bu olimpiyatların düzenlenmesi sonucu olarak İsviçre’de hem kış turizm merkezlerinin tanınması, hem de ülkenin kazandığı tecrübeler olmuştur. Bu tecrübeler sonucunda ülke saatler, ilaçlar, gıdalar, makineler, silahlar ve kimya endüstrilerinde yaptıkları gibi, kış turizminde de benzersiz yönetim ve mimari stilleri geliştirmede de uzmanlaşmıştır (Mursalov, 2009: 37-38).

2.10.3. Fransa

2. Dünya Savaşı’ndan sonra, Fransa’da mühim iktisati sektöre haline gelen kış turizmi için yatırılan paralar ülkeyi dünyadaki kış turizminde söz sahibi bir alt-üstyapıya sahip ülke olmasına sürükledi (Demiroğlu, 2013: 66).

Ülkenin 20 tane uluslararası nitelikte olan kış turizm merkezinde yaklaşık 30 tane pnde gelen istasyon, 550 bin tane yatak, 1200 adet mekanik tesis mevcuttur. Yıl boyunca ülkedeki kış turizm merkezlerini yaklaşık 5 milyon kişi ziyaret etmekte ve bu ziyaret eden kişilerini 1/5 yabancılardan, geri kalanı ise yerlilerden oluşmaktadır. Bu yüzden, Buna göre, yerel turistlerin kış turizm merkezlerindeki yatak kapasitesinden daha fazla yararlandığı görülmektedir. Avusturya ve İsviçre'den farklı olarak Fransa'ya Almanya'dan gelen turist sayısı azlık teşkil etmektedir. Fransa'ya gelen turist sayısında ilk üçlükte Fransızlar, İngilizler ve İtalyanlar olmaktadır.

ABD'den sonra Kış Olimpiyatları'nda oyunların çoğunu barındıran ülkelerden biri olan Fransa'da 3 kez, ilki 1924'te Chamonix kış turizm merkezinde, ikincisi 1968'te Grenoble kış turizm merkezinde, üçüncüsü 1992'te Albertville kış turizm merkezinde kış olimpiyatları düzenlenmiştir (Mursalov, 2009: 40-41).

2.10.4. Türkiye

28 tane kış turizm destinasyonunun faal, faal olmayan ve yatırımlarının şimdiye kadar sürdürüldüğü ülke olan Türkiye'de kış turizm destinasyonları alanında hızla büyüyen kış turizmi turistlerinin sayısının gittikçe artan sayıda olmasına rağmen, başarılı ülkelerle kıyaslandığında geride kaldığını, ancak bu destinasyonların gelişiminin de mümkün olduğunu söylemek olar (Türkeri, 2014: 18).

Türkiye'nin 1500- 3000 m yükseklikte yer aldığı bölgelerin çoğu; Avrupa'nın Alpleri ile aynı zamanda olduğu için flora ve yüksekliklerine göre benzer olan Toroslar, Beydağları, Munzurlar, Aladağlar, Sat dağları,

Cilo ile Kaçkarlar'da kış turizmini geliştirebilecek merkezler olarak bulunabilir. Bu nedenle, kış sporları ve kış turizmi için Türkiye'nin coğrafyası uygunluk teşkil etmektedir (Çalışkan, 2014: 39).

Alp-Himalaylar'da 1500-3000 m yükseklikteki dağ yüzeyinin yaklaşık % 55'i dağlık bir ülke olan Türkiye'de kış turizminin geliştirilmesi için 1980 yıllarının sonundan ve 1990 yıllarının başından beri kış sporlarının kamu ve özel sektörlerin kış turizminin gerçekleştirildiği bölgelere yatırımlarıyla ilgili kabul edilen kararlar bunları gerçekleştirmek hedef olarak seçilmiştir. Yatak kapasitesine ve mekanik tesislerine göre ülkede öne çıkan 8 kış turizm merkezi vardır. Bunlar sırasıyla Erzurum'da Palandöken, Bursa'da Uludağ, Bolu'da Köroğlu, Kastamonu'da Ilgaz ve Kocaeli'de Kartepe, Kars'da Sarıkamış, Kayseri'de Erciyes ve Isparta'da Davraz kış turizm merkezleri ülkedeki kış turizmi merkezleri arasında kış turizmüne göre diğerlerine nispetde gelişmişlerdir. Daha çok ruslar tarafından ziyaret edilen Palandöken yabancı ülkeler tarafından ziyaret edilmesi nedeniyle ulusal düzeyde gelişmiş Türkiye'nin önde gelen kayak merkezlerinden biridir (Çalışkan, 2015: 40; Mursalov, 2009: 42).

Tablo 6: Türkiye'deki Kış Turizmi Destinasyonlarının Durumu

Kış Turizm Destinasyonları	Yatak Kapasitesi		Mevcut Mekanik Tesisler		
	Mevcut	Hedef	Adet	Kapasite (kişi/saat)	Uzunluk (m.)
Erzurum- Palandöken	2466	8850	6	24563	25788
Bursa- Uludağ	1600	4300	0	15000	18514
Bolu- Köroğlu Dağı	1580	4000	4	7000	10380

Kayseri- Erciyes	920	6000	5	22750	15689
Kastamonu- Ilgaz Dağı	917	1300	2	1439	1593
Kocaeli- Kartepe	800	1000	4	6400	3250
Kars Sarıkamış	639	12000	3	4148	5573
Isparta- Davraz	467	1600	4	3800	3577
Çankırı- Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe	60	400	1	1200	1588
Bayburt- Kop Dağı	60	810	1	600	1220

Kaynak: TÜRKERİ, 2014: 19

Yerli halkının hala kış turizmi için yurtdışına çıktığı Türkiye'deki kayak merkezilerine gelen yabancı turistlerin çoğu Rusya, İran ya da Ukrayna'dan olmaktadır. Bu yönde yatırılan paralar, hem yerli hem de yabancı turistlerin tatmin düzeyinin iyi olmasını karşılamak imkanına sahiptirler. Bu durumun, kayak merkezlerinin olduğu bölge ve ülkenin ekonomik gelişimine katkı olarak kullanılma potansiyeline sahip olduğu görölmektedir (Çalışkan, 2014: 42).

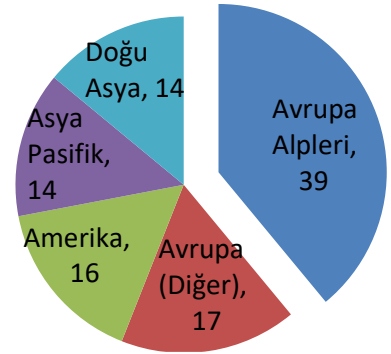
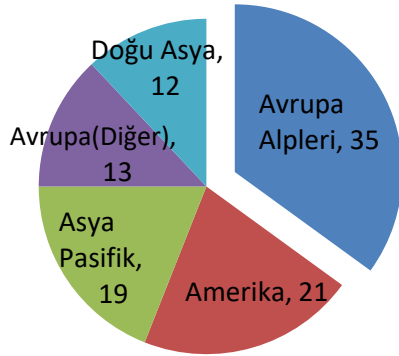
2.10.5. Diğer Ülkeler

Kış turizmine göre önde gelen ülkeler Avrupa ülkeleridir. Grafik 1'de gösterildiği gibi, Avrupa Alpleri dünyada toplam kış turizm merkezlerinin takriben 1/3 teşkil etmektedir. Dünyadaki kayak merkezlerinde olan mekanik tesislerinin çoğunun Avrupa Alplerin'de bulunması kış turizminin orada önemli yere sahip olduğunu göstermektedir (Çalışkan, 2014: 27)

Grafik 1: Dünyada Kayak Merkezleri İle Kayak Merkezlerinde Bulunan Mekanik Tesislerin Dağılımı

Kayak Merkezlerinin Dağılımı (%)

Mekanik Tesislerin Dağılımı (%)

Kaynak: ÇALIŞKAN, 2014, s.27

Dünyada kış sporlarının gerçekleştirebileceği takriben 6000 adet kış turizm merkezinde 32 milyonunun Avrupa'da yaşadığı 64 milyona kadar kayak sporuna göre profesyonelleşmiş kişi vardır.

Son yıllar içerisinde Bulgaristan ve Romanya'nın kış turizmi için yatırdığı yatırımlar sayesinde, Avrupa'da kış turizmine göre başarılı Fransa, İtalya, Avusturya, İsviçre gibi ülkelerle birlikte uluslararası pazarda önemli yer almaya başlamışlar (Mursalov, 2009: 44).

Üçte ikisi dağlık bölgeler olan ve bu nedenle kış sporlarının geliştiği Bulgarista'nda 32 tane kış turizm merkezi ve o merkezlerde 100 üzerinde mekanik tesis olmaktadır (Çalışkan, 2014: 31). Bulgaristan'da 3 ileri kayak pistine sahip kış turizm merkezi vardır ki, bunlar Borovets, Bansko ve Pomporovo olmaktadır. Bulgaristan'a kış turizmi için gelenler hem yerlerden hem kültür, hem spor, hem de eğlence açısından yararlanmaktadırlar, buraya gelen turistlerin sayısının çok olması yapılan

turların sayesinde kayak merkezlerinin sundukları bu etkinliklerin bir arada olması ve turistlerin onlardan faydalana bilmesidir (WEB 7).

Büyükliğüne göre Avrupa'da ikinci dağ olan Karpatların Romanya'da olmasına bakmayarak ülke henüz kış turizmine göre keşfedilmemiş ülkedir. Ülke arazisinde kış turizm merkezi sayısı 44 ve onlarda yer alan 150 adet mekanik tesis vardır. Romanya'da 4 ve daha fazla mekanik tesisi olan 8 adet kış turizm merkezi mevcuttur. Görsel güzelliğine göre Karpatların İncisi olarak bilinen Poiana Brasov Romanya'nın kayak merkezleri arasında en popüleridir. Romanya nispeten düşük fiyatlar ve bir gecede kayak yapmaya izin veren kayak pistleri ve teknik altyapılarıyla uluslararası misafirleri çekebilecek potansiyele sahip olan ülkedir (Çalışkan, 2014: 33).

İsveç Avrupa'da kış turizmine göre pazardan pay almağa çalışan ülkelerden biridir. İsveç, kış turizminin hızlı bir gelişimini yaşıyor. Zaman zaman turist sayısı artan İsveç 145 km'ye kadar olan kayak pistlerine sahip en önemli İskandinavya ülkesidir.

Dünyada turizme göre önemli yer tutran, BAE'nin (Birleşik Arap Emirlikleri) başkenti Dubai da kış turizmi yönündü adımlarını atmağa başlamıştır. 2 Aralık 2005'te Dubai dünyada en büyük yapay kara sahip kış turizmi merkezini "Ski Dubai" açmıştır (Mursalov, 2009: 47-49).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN'DA KIŞ TURİZM POTANSİYELİ VE GELİŞİM OLANAKLARI ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMA

3.1. Azerbaycan'da Kış Turizmi

Azerbaycan'ın içinde yaşanan savaş durumundan dolayı ülkede turizm potansiyeli olmasına rağmen, turizmde ilerlemelerin yaşanması zor olmaktadır. Buna rağmen, son yıllar erzinde turizm sektörünün geliştirilmesi için bazı hareketler olmuştur (Növresli, 2010: 210). Bu bağlamda, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 24 Kasım 2003'te "Sosyal-Ekonomik Gelişimin Hızlandırılmasına Yönelik Tedbirler" ve 11 Şubat 2004'te "2004-2008 Yıllarında Azerbaycan Bölgelerinin Gelişimi İçin Devlet Programı" fermanlarında tam olarak ülke ekonomisinin gelişiminin ana unsurları anlatılmıştır.

Azerbaycan turizm gelişimine göre büyük potansiyele sahip ülkedir. Bölgelerin sosyal ekonomik gelişimine ilişkin devlet programı Azerbaycan'ın farklı bölgelerindeki turizmin potansiyelini dikkate alan önlemlerin gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunu göstermektedir. Apşeron bölgesinde Hızı, Gence-Gazah bölgesi, Şeki-Zagatala bölgesi, Guba-Haçmaz bölgesi, Nahçıvan Muhtar Respublikası'nda Batabat'da zengin turizm kaynakları bakımından turizmi bu bölgelerde geliştirmek en önemli adımlar biri olabilir. Devlet Programı Gusar, Zagatala, Deveçi, Şamahı vb. bölgelerde kış turizminin geliştirilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır (Mursalov, 2009: 125).

Azerbaycan'da kış turizmi yeni bir alan olarak sayılmaktadır. Fakat Sovet döneminde de kış turizmi ile ilgilenenler olmuştur. O zamanlar Şamahı bölgesinde bazı araziler kayak yapmak isteyenler tarafından kullanılmıştır. Son 10 yıla kadar, Azerbaycan'da kış turizmi gelişmediğinden dolayı Azerbaycan'da yaşayanlar kış mevsiminde dincelmek için kışın zengin bir altyapıya sahip çeşitli yabancı ülkelere seyahatler yapmaktaydı.

Son yıllarda Azerbaycan'da, kış turizminde bir hareketlilik yaşanmaktadır ve kış turizmi altyapısını oluşturmak için sürekli olarak faaliyetler hayata geçirmektedir. Ülkede dağ ve kış turizmi gelişimine yönelik atılmış adımların sonucu olarak, dağların yamaçları turizm destinasyonu olarak geliştirilmiştir. Özellikle kış aylarında bölgelerdeki normal rekreasyona olanak sağlayan modern turistik tesislerin yapılması kış turizminin ülkemizde gelişmesi için önemli olmuştur. Ocak 2013'te faaliyete geçen Gusar “Şahdağ” Kış-Yaz Turizm Merkezi ve Ocak 2014'te Gebele bölgesinde başlatılan “Tufandağ” Kayak Kış-Yaz Rekreasyon Kompleksi örnek olarak gösterilebilir (WEB 8).

3.2. Azerbaycan'da Kış Turizm Potansiyeline Sahip Bölgeler

Ülkemizde sürdürülebilir turizmin sağlanması için, kış turizm üssü oluşturulmasına ve mevsimsellik kavramının ortadan kaldırılmasına ihtiyaç vardır. Önceki yıllarda Azerbaycan'da mevsimsel karakter taşıyan turizm artık mevsimselliği geride bırakmıştır. Şimdi ülkemizde yaz turizmi ile beraber kış turizmi de gelişmektedir.

Turizmde mevsimselliği aradan kaldırmak için Azerbaycan kış turizmi için gerekli olan kış turizm kompleksleri oluşturmuştur. Bunlardan biri de

Şahdağ Yaz ve Kış Dinlenme kompleksidir ve bu dünyada bazı özelliklerine göre önde gelen merkezlerden biri olmaktadır. Önceki yıllarda, Azerbaycan vatandaşları kış mevsiminde turizm amaçlı başka ülkelere seyahat ediyordularsa, bu kompleks faaliyete başladıktan sonra, artık kış mevsiminde buraya seyahat etmektedirler. Ancak, Azerbaycan'da iki kış turizm işletmesi var: "Şahdağ" Gusar'da Yaz ve Kış Dinlenme Kompleksi ve Ocak 2014'te Gebele'de açılan "Tufandağ" Kayak Merkezi. Ancak diğer bölgelerin fiziki ve coğrafi konumu, doğası ve iklim koşulları da kış turizminin gelişimi için elverişlidir.

Şimdi ülkemizde kış turizminde önde gelen Guba, Gebele beraberinde Zagatala'da da kış turizmi gelişmektedir. Şöyle ki, bu bölgeye kış turizmi ile ilgili turlar düzenlenmektedir. Bundan ilave, diğer dağlık bölgelerde de kış turizmi geliştirmek için olanaklar mevcuttur.

Azerbaycan'da kış turizm potansiyeline sahip olan iki önemli turizm bölgesi vardır ki, bunlar Guba-Haçmaz turizm bölgesi ve Şeki-Zagatala turizm bölgesidir.

3.2.1. Guba – Haçmaz Turizm Bölgesi

Guba-Haçmaz turizm bölgesi, Azerbaycan'ın kuzeydoğusunda Bakü-Haçmaz turist güzergahı üzerindedir. Turizm ağırlıklı olarak rekreasyon, eğlence ve spora odaklı olmaktadır. Çeşitli manzaralar, iklim saflığı, maden suları ve kumlu plajlar bölgenin karakterize eden faktörlerdir. Büyük Kafkasya'nın yüksek dağlarından Bazardüzü, Şahdağ ve diğerleri bu bölgededir. Azerbaycan'ın kuzeydoğu kısmında yer alan Guba-Haçmaz ekonomik bölgesi, turizme özel bir gelişim perspektifine sahip bölgelerden biridir. Bölgenin Bakü ile yakın olması, tarım ve iklim koşullarının uygun

olması bölgede turizmin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Elimuradova, 2015: 31-32). Uygun taşıma tesislerine, doğal güzelliklere ve dağlık alanlara sahip bölgede kış turizmi için fırsatlar yaratmaktadır (Seferov ve Hesenov: 259). Bölgede Afurca Şelalesi, Guba Cennet Bahçesi, Şahdağ Milli Parkı, Nabran vb. yerler doğal güzelliklerine göre doğa severler için çekici yerlerdir.

Guba-Haçmaz bölgesinin kış turizmine göre geliştiğini gösteren en iyi örnek, en güzel örneği modern dünya standartlarınının şartlarına göre inşa edilen “Şahdağ Kış-Yaz Turizm Merkezi”dir. İktisadi yönden bakıldığında pek iyi durumda olmayan Guba-Haçmaz iktisadi bölgesinde kış turizminin gelişimi bölge için hem sosyal, hem politik, hem de iktisadi açıdan yararlı olacaktır. Ülkede kış sporlarını ve kayak kültürünü geliştirmek Şahdağ Kış-Yaz Turizm Merkezi’nin esas amaçlarından biri olmuştur. Kış turizmindeki başarısını gösteren ana şey, turizm merkezine gelenlerin %70’inin kayak için merkezlere gelmesidir (Mursalov, 2009: 158).

“Şahdağ” Turizm Merkezi’nin tanıtılması ve yabancı turistleri çekmesi için, önemli adımlar atılmaktadır, yabancı turizm şirketleri için bilgi turları düzenlenmiş ve Moskova’daki uluslararası turizm fuarına katılmıştır. “Şahdağ” Turizm Merkezi, ülkemizde kayak ve diğer kış sporlarının gelişimi için bir dizi fırsat açmıştır. Bu merkez, Azerbaycan’ın tarihinin ilk dağ kayak merkezidir. Başladığı günden itibaren yaklaşık iki yüz bin yerli ve yabancı turist bu kompleksin hizmetini kullanmıştır.

“Şahdağ” Kış-Yaz Turizm Merkezi CJSC (Gusar), 17 km’lik pist ve 9 kabin önerisiyle yaklaşık 120 gün boyunca faaliyet göstermektedir (WEB 8).

Şahdağ Hotel-Spa, Park Chalet Otel, Pik Palace, Zirve Hotel Şahdağ Kış-Yaz Turizm Merkezi’nde turistlere hizmet eden oteller sırasındadır. 172 misafir odasıyla Şahdağ Hotel-Spa 5 yıldızlı, 167 geniş yatak odası ve lüks odaları olan Pik Palace 5 yıldızlı, 164 zarif konuk odası olan Park Chalet Oteli 4 yıldızlı, 40 standart ve 3 lüks odadan oluşan Zirve Hotel 4 yıldızlı otellerdir. Turistler ayrıca yeni eğlence ve eğlence türlerini “zip-line”ı da (yokuş aşağı) kullanabilirler. Kar ve buzda araba yarışları, karlı dağ ormanlarında kar temizleme eğitimi, profesyonel dağ tırmanışı okulunun açılması ve donmuş dağlık şelalelerde buza tırmanma üzere yeni mekansal alanların yanı sıra karlı dağların etrafında helikopter gezileri planlanıyor (WEB 9).

3.2.2. Şeki -Zagatala Turizm Bölgesi

Şeki-Zagatala turizm bölgesi, Azerbaycan kuzeybatısında, Büyük Kafkasya'nın güney yamacında, Bakü-Balakan rotası güzergahında yer almaktadır. Büyük Kafkas'ın güney eteklerinde yer alan Şeki-Zagatala bölgesi iklim açısından rahatlama potansiyeline, önemli kültürel ve tarihsel kaynaklara sahip bölgedir (Mursalov, 2009: 116). “Top-Baş” Tarihi-Mimari Rezervi, Kish Tapınağı, İsfahan, Tebriz, Lezgi Kervansarayı, Gallunan-Sasun Kalesi ve diğerleri (Şeki), eski kaleler (Gah, Zagatala), Zagatala DTQ (Dövlət Təbiət Qoruğu), Ilisu DTQ ve diğerleri bölgedeki en ilginç turistik yerlerden biridir. Şeki kervansaray otelleri, “Saadat”, “Marxal” rekreasyon merkezleri (Şeki), “Sahil”, “Çenlibel”, Kafkasya dağı turistik

üsleri (Gebele), “İlisu”, “Şafa” (Gah) ve “Gülüstan” turist merkezi (Zagatala) turistlere hizmet ediyor.

Bu bölgedeki yaz turizmi kendi yerinde, kar örtüsünün istikrarlı ve uzun vadeli olması nedeniyle kış turizmini organize etmek de mümkündür. Şeki, Gah ve Zagatala bölgelerinde Alp disiplini, üs ve tesislerin oluşturulması için tüm rekreasyon faktörlerine sahiptir. Peyzaj-iklim koşulları, turist rekreasyon ağını daha da genişletmeyi mümkün kılmaktadır (Əlimuradova, 2015: 33-38).

Gusar'a ek olarak, Azərbaycan'ın başlıca turizm rotalarından biri olan Gebele'de kış turizminin gelişimi için “Tufandağ” Kış-Yaz Turizm Rekreasyon Kompleksi, yıl boyunca ülke çapında dağ turizmi geliştirmeyi ve yerli ve yabancı turistlerin yüksek kaliteli dinlenmesini sağlamayı amaçlıyor. Karmaşık turistlere bir eğlence gezisi, kış kayağı, kayak, kayak okulu, ikram (kafeterya, restoran), çocuk dinlenme, otel (otel) ve diğer hizmetler sunmaktadır.

Turizm tesislerine erişim kolaylığının kış turizminin gelişiminde en önemli faktörlerden biri olduğunu dikkata alarak, en yakın hava limanından 25 kilometre uzaklıkta olan Gebele şehri, hafta sonu tatilin keyfini çıkarmak isteyen yabancı turistlerin ilgisini çekmekte ve kış turizmi için iyi bir seçim olmaktadır.

Tufandağ Kış-Yaz Turizm Rekreasyon Kompleksi (Gebele), 15 kilometrelik eğim ve 5 kalkış kabini ile yaklaşık 110 gün içinde çalışır (WEB 8)

Tablo 7: Azerbaycan’da Mevcut Olan Kış Turizm Merkezleri

Kayak Merkezi	Genel Fiyat	Dağ-kayak düşüşü (km)	Asansör sayısı	Faaliyet gösterdiği günlerin sayısı	Yükseklik (metre)
ŞAHDAĞ	3,1	17	9	120	1430-2520
TUFANDAĞ	Yok	15	5	110	1400-2470

Kaynak:

https://azertag.az/store/files/Strateji_yol_xeritesi/Turizm_senayesinin_inkişafına_dair_strateji_yol_xeritesi.pdf (16.03.2018)

3.3. Azerbaycan’da Kış Turizmi Sorunları

Ülkemizde kış turizmi için çok işler yapılsa da, yay aylarında seyahat edenlerin sayısı kış aylarında seyahat edenlerin sayısından daha fazladır. Bunun nedeni, kış turizminin engelleyen bazı problemlerin olmasıdır.

Azerbaycan’da zayıf altyapı ve yeterli kadar kış turizmi obyektlерinin mevcut olmaması, kış turizminin olmayışının ana nedenidir. Bu da kış turizmi için seyahat etmek ve dinlenmek isteyenlerin karşısını almaktadır. Kış turizmi için gerekli olan yollar donmuşsa, su yoksa, ısı yoksa turist bir kez daha oraya gidecek mi? Her şeyden önce, kış turizmine giden yolların yüksek düzeyde tamir edilmemesi, turizm alanlarının uygun şekilde ısıtılmaması, otellerde gaz bulunmaması ve ışık sorunlarına çözüm bulunmaması kış turizmine bir kez katılanların bir dahaki sefere oraya gitmemesine neden olmaktadır. Bazıları fiyatların yüksek olmasından ve sıradan vatandaşların ceplerine uygun olmamasından, bazıları hizmetin düşük düzeyde olmasından şikayetçi olmaktadır. Kış turizminin

gelişmesi için fiyatlar çok büyük önem taşımaktadır. Açılmış ve açılacak olan kış turizm merkezlerinin fiyatları normal olursa, kış turizminde gelişmelerin olması mümkün olabilir. Bu anlamda, Azerbaycan'da orta büyüklükte müşterileri tatmin edecek bir kış turizmi bulmak zor olmaktadır. Bu sebeple, yerel halkımızın kendi ülkemizde seyahat etmek arzuları gerçekleşmemektedir ve kış turizminin daha çok geliştiği ülkelere seyahat etmektedirler. Bundan ilave, kış turizmi yabancılara söylendiğinde, Azerbaycan bir seçenek olarak göz önünde bulunmamaktadır.

Azerbaycan'ın iklimi kış turizmi açısından uygun olmasına rağmen, kışın aşırı kar yağışı bazen yolların kapanmasına yol açmakta, bu da turistlerin memnuniyetini azaltmaktadır. Bazen de bazı yıllarda kar yağışının az olması yapay kar örtüsünün oluşturulmasına neden olmaktadır, bu da bazı sorunlara neden olabilir.

Yüksek kış turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen Azerbaycan'daki kış turizminin gelişimini engelleyen sorunlar vardır. Bu sorunlar genel olarak aşağıdaki gibidir (Növresli, 2010: 215):

- Tanıtımın zayıf olması,
- Ulaşım olanaklarının kötü olması,
- Kış turizm işletmelerinde çalışanların eğitim düzeyinin aşağı olması,
- Devlet Yatırımlarının aktarılmaması,
- Kış turizmi için gerekli olan yeterli kadar modern tesislerin olmaması,
- Turistleri memnun edecek turların yapılmaması,
- Kış turizm merkezlerinin yeterli sayıda olmaması,

- Kış turizmi için gereken alt yapının mevcut olmaması,
- Kış turizmi tesisleri için maliyetin yüksek olmasıdır.

3.4. Azerbaycan'da Kış Turizmi Gelişim Olanakları

Zengin tarihsel kaynaklarına, çeşitli mineral sularına, 9 iklim kurşağının bir arada bulunmasına, deniz sahilinde yerleşmesine göre Azerbaycan yüksek turizm potansiyeline sahip ülkedir. Kış turizminin geliştirilmesi için önemli olan şeylerden biri iklimdir. Dünyada olan 11 iklim tipinden 9'nun Azerbaycan'da olması, kış turizm faaliyetlerinin çeşitliliğini artırmaktadır (Növresli, 2010: 195). Yerleştiği coğrafi konumuna göre, genellikle ılıman iklime sahip olan ülkenin doğu ve batı kesimlerinde yaz ayları tamamen kurak ve sıcak geçmekte, kış ayları ise ılık geçmektedir. Azerbaycan'ın en soğuk bölgeleri ülke arazisinin yaklaşık yarısını oluşturan dağlık bölgelerdir ve kış turizmi için gerekli olan diğer şey karın yerde kalma müddetidir ki, kışın bu arazilerde soğuk olması bunun için önemli olmuştur.

Aynı anda Azerbaycan'da dört mevsim yaşayabilir ve her mevsim güzelliğini ayrı olarak görüyor olabiliriz. Azerbaycan'ın hem kış hem de yaz sporlarını gerçekleştirmesi için karla kaplı dağlar, ormanlar, göller, nehirler ve Hazar Denizi gibi zenginlikleri vardır (Növresli, 2010: 202).

Azerbaycan'ın yakın ilişkilerinin olduğu Avusturya ve komşu ülkelerden olan Türkiye'nin tecübelerinden yararlanarak ülkemizde kış turizm çeşidini oluşturulması ve geliştirilmesi önemli konulardan biri olmuştur.

Kış turizmi gelişimi için gereken doğal kaynaklara sahip olan Azerbaycan topraklarının %50'i dağlık yerlerden oluşmaktadır. Azerbaycan'ın %31'i 200-1000 metre yükseklikler arasında, %19.5'i 1000-2000 metre yükseklikler arasında, %6.5'i 2000-3000 metre yüksekliklerde ve %1'i 3000 metre'den yükseklik arazilerde yer almaktadır (Mursalov, 2009: 125-126).

Büyük ve Küçük Kafkasya'nın orta dağ bölgeleri kış turizmi için uygun olan yerlerdir. Bu bölgelerde kayak pistlerini oluşturmak için daha fazla imkan vardır (kar örtüsü 90-120 gün devam eder).

Dağ turizmi potansiyeli olan bölgelerden biri olan Şamahı'nın dinlenme kaynakları kış ve yaz aylarında kısa süreliğine insanların dinlenmesi için kullanılır. Kış aylarında Şamahı'ya özellikle Bakü şehrinde olmakla gelen turist sayısında artışlar olmuştur. Kış aylarında insanların dinlenmesi için Pirgulu'da birçok imkan vardır. Ancak, altyapıdaki gelişmeler kış sporlarının gelişiminde önem taşıdığı için, buradaki altyapının iyileştirilmesine hala ihtiyaç vardır.

Balaken'de ve Gah'da yeni kayak pistleri oluşturmakla kış turizm türünün yaratılması, kanat yollarının çekilmesi yönünde adımlar atılmıştır.

Kış turizminin kaynaklarına bakımında, Şeki-Zagatala bölgesinde yer alan Zagatala sahili İsviçre'de yerleşen Montrö şehrindeki ünlü turizm merkezi ile aynı özelliklere sahip bölgedir. Zaqatala iklimi açısından dağ turizmi ile yanaşı kış turizmi oluşturulması için çok uygun bölgedir. Yağışların esasen gece vakti düşmesi veya öylen vakti havanın açık olması buradaki turizm kaynaklarından iyi şekilde yararlanmayı kolaylaştırır (Mursalov, 2009: 126-127).

Görüldüğü üzere, Azerbaycan'daki kış turizminin gelişimi için fırsatlar çok çeşitlidir. Fakat, sektördeki bu çeşitliliği sağlamak, ülke ekonomisine büyük katkıda bulunabilecek, etkili bir şekilde kullanılmalıdır (Növresli, 2010: 196).

Ancak, ülkemizde kış turizmi üzerine bir dizi rekabet alanının bulunması, Azerbaycan'ın turizm potansiyelini tam olarak kullanmasını zorlaştırmaktadır. Azerbaycan'ın kış sporları komplekslerinin sadece 4 ve 5 yıldızlı oteller olması, bu otellerin bölgedeki alternatiflere göre fiyat bakımından rekabetçi olmadığını göstermektedir. Pazar payının potansiyel büyümesini hesaba katarak, kış turizmine olan talebi arttırmak ve kış turizmi ürünlerinin gelişmesi için şartlar yaratmak amacıyla ülkedeki kış sporları komplekslerinin desteklenmesi gerekmektedir (WEB 9).

3.5. Bulgular ve Değerlendirme

3.5.1. Azerbaycan'ın Kış Turizm Potansiyeline İlişkin Bulgular

Azerbaycan'ın kış turizm potansiyeline ilişkin bulgular, görüşme sürecinde sorulan 1, 2, 3, 4, 9 ve 10. Sorulardan ortaya çıkmıştır.

“Azerbaycan'da ülkenin gelişiminde kış turizminin önemi yüksektir”

Mülakat yapılan kişilerin hepsi %100 oranla kış turizminin gelişimin ülkemiz için önemli olduğunu söylemişler. Bu önemi şöyle açıklamışlar ki, ülkemize kış turizmi için gelen yabancı turistler burada harcamalar yaparak ülke ekonomisine büyük katkıda bulunmuşlar. Bundan ilave, kış turizmi için seyahat eden turistler ülkeyi tanımakta ve birkaç defa seyahat etmeyi düşünmektedirler. Verilen yanıtlar aynı zamanda kış turizmi için bazı bölgelerde altyapı ve üstyapının geliştirilmesi sonucunda yaz

mevsiminde de bu bölgelere seyahat eden turistlerin sayısının artmasında önemli olduğunu göstermiştir.

Holiday in Azerbaijan Travel'ın baş yöneticisinin söylediği gibi, kış turizmi ülkenin tüm yıl boyunca turizm sektörüne ilgisinin artmasının teşvik edici faktörlerinden biridir. Aynı zamanda, kış turizmi müşterilerin geleneksel turizm paketlerinden farklı olarak dağ kayak merkezlerine çekmek ve daha aktif ve ayırt edici turizm paketlerinden yararlanmaları için önem taşımaktadır.

Chateau Gusar Otel Restoran'ın yöneticisinin söylediği gibi, kış turizminin ülkemizde gelişmesinin halk üzerinde de etkisi vardır ki, işsiz insanların iş yerleri bulmasında yardımcı olmuştur. Bundan ilave, yönetici Gusar bölgesinde Şahdağ kış-yaz kompleksinin açılması da bölgenin, ülkenin tanınmasında, otelde doluluk oranının artmasında önemli rol oynadığını vurgulamıştır.

Bakı Devlet Üniversitesinin “Yabancı Ülkelerin Ekonomik Politik Coğrafya ve Turizm Bölümü”nün doçentinin söylediklerine göre, her hangi yabancı turistin kış turizmi için ülkemize gelmesi veya yerli turistlerin kış turizminin gerçekleştirildiği bölgelere seyahat etmesi zamanı yeme, içme, konaklama gibi ihtiyaçları karşılamak için harcadıkları para sonucunda ülkeye ekonomik yarar sağlamaktadır.

Royal Travel Group'un iç turizm yöneticisinin söylediklerine göre, kış turizminin ülkemiz açısından önemi yeni iş yerlerinin açılması, işsizlik sorununun aradan kaldırılması, turizm gelirlerinin artması, mevsimsellik probleminin çözümüdür.

“Azerbaycan’da kış turizmine göre gelişmiş bölgeleri Guba-Haçmaz ve Şeki-Zagatala bölgeleridir ve kış turizminin geliştirilebileceği diğer bölgeler de vardır”

Azerbaycan’da kış turizm potansiyeline sahip pek çok bölge vardır. Mülakat yapılan kişilerin neredeyse hepsi, kış turizm potansiyeline göre Guba-Haçmaz bölgesinin en büyük, Şeki-Zagatala bölgesinin ise Guba-Haçmazdan sonra ikinci en büyük potansiyele sahip olduğunu vurgulamışlar. Mülakat yapılan kişilerden sorulan “Kış turizmi açısından Azerbaycan’ın perspektifli bölgeleri hangileridir?” sorusundan elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8: Azerbaycan’da Kış Turizmine Göre Gelişmiş Bölgeler ve Kış Turizm Potansiyeline Sahip Bölgeler

Bölgeler	Kişilerin Sayısı	Kişilerin Oranı
Guba-Haçmaz bölgesi	9	%100
Şeki-Zagatala bölgesi	8	%89
Gence-Gazax bölgesi	4	%44
Garabağ bölgesi	2	%22

Tablodan gördüğümüz gibi Azerbaycan’da kış turizmine göre gelişmiş bölgeler “Şahdağ” Kış-Yaz Kompleksine göre Guba-Haçmaz ve “Tufandağ” Kış-Yaz Turizm Rekreasyon Kompleksine göre Şeki-Zagatala bölgesidir.

Mülakat yapılan kişilerin söylediklerine göre, Guba-Haçmaz bölgesinin Guba, Gusar, Haçmaz rayonları, Şeki-Zagatala bölgesinin Gebele, Gax, Zagatala, Baleken rayonları, Gence-Gazax bölgesinin Daşkesen, Gedebey rayonları, Garabağ bölgesinin Kelbecer, Terter rayonları kış turizmi açısından gelişme göstere bilen rayonlar sırasındadır.

“Kış turizmi ile ilgili dünyadaki gelişmeleri izleme oranları yüksektir ve Azerbaycan için komşu ülkelerin ve Batı Avrupa ülkelerinin tecrübelerinden yararlanmak faydalıdır”

Guba Turizm İnfomasiya Merkezi'nin turizm uzmanı kış turizmi hakkında bilgi sahibi olduğu ülke olarak Finlandiya'nı, Shahdag Guba Hotel'in ön büro müdürü İsveç ve Skandinaviya ülkelerini, Bakı Devlet Üniversitesi'nin “Yabancı Ülkelerin Ekonomik Politik Coğrafya ve Turizm Bölümü'nün doçenti böyle ülkelerin çok olduğunu, ancak Azerbaycanın rakabet edebileceği komşu ülkeler olan Rusya, Türkiye, Gürcüstan'ı ve Avrupa ülkelerinden özellikle Avusturya'nı, Chateau Gusar Otel'in yöneticisi Rusya ve Türkiye'ni, Holiday Azerbaijan Travel'in baş yöneticisi Avusturya, İtalya, Gürcüstan, Andora gibi ülkeleri, Garabagh Travel Company'in yöneticisi Avusturya, Türkiye'ni, Rayda Travel Agency'in bilet yöneticisi Fransa, Avusturya, Türkiye'ni, Abdu Travel'in tur yöneticisi Alp dağlarını, Rusya'nı, Royal Travel Group'un iç turizm yöneticisi ise Batı Avrupa ülkelerinden olan Avusturya, Fransa'nı ülkemizin faydalanması için izlenmesi gereken ülkeler olarak önermişler.

“Azerbaycan'da yerli ve yabancı turistlerin kış turizmine katılma merakını artırmak için bir sıra adımlar atmak gerekir”

Guba Turizm İnformasiya Merkezi'nin turizm uzmanının söylediklerine göre, turistlerin kış turizmine olan merakını artırmak için yerleşme, konaklama işletmelerinde fiyatların indirilmesi, tanıtım işlerinin aparılması, hizmet düzeyinin daha da iyileştirilmesi gerekmektedir.

Rayda Travel Agency'in bilet yöneticisi turistlerin sayının artırılması için yeni kış turizm merkezlerinin açılmasının, kış aylarını iyi şekilde değerlendirmek için kış turizm paketlerinin sayının artırılması, fiyatların düzene salınmasının önemli olduğunu vurgulamıştır.

Şahdağ Guba Hotel'in ön büro yöneticisinin söylediklerine göre, kış turizm komplekslerinin sayının artırılması, turizm informasiya merkezlerinin sayının artırılması, turizm rehberlerinin sayının artırılması, kış turizm işletmelerinde çalışan işçilerin yabancı turistlerle anlaşma bilmesi için yabancı dil bilgilerine sahip olması kış turizmine olan merakın artırılmasında önem taşımaktadır.

“Azerbaycan kış turizm potansiyeline sahip ülkedir ve kış turizminin gelişimi için mevcut olanaklar yüksektir”

Garabagh Travel Company'in yöneticisi, turizmin Azerbaycan'da yeni gelişmiş sektör olduğunu ve ülke ekonomisinde önemli yer tutduğunu vurgulamıştır. Bundan ilave 5-6 yıl önce kış turizmi için ülkemizi seyahat eden turist sayısının az olduğunu, Şahdağ Kış-Yaz Turizm Merkezinin ve Tufandağ Kış-Yaz Turizm Rekreasyon Kompleksinin açılmasıyla Azerbaycan'da kış turizmine olan merakın arttığını ve bundan sonraki yıllarda da turist sayısının daha da fazla olacağını beklediğini bildirmiştir. Yönetici söylemiştir ki, ülkemiz kış turizmi için gereken iklim ve dağlık arazilere yeteri kadar sahiptir ancak kış turizmi yönetiminin daha da doğru

şekilde gerçekleştirmesi sonucunda ülkemizde hem yerli, hem yabancı turistlerin sayısı artabilir.

Royal Travel Group'un iç turizm yöneticisi, Azerbaycan'ın dünyada mevcut olan 11 iklim kurşağının dokuzunun ülkede olması ve dağlık arazilerin çok olması nedeniyle kış turizmi potansiyeline sahip olduğunu, ancak her yıl gelişen dünyada bir sektörün gelişmesi için ülkenin sahip olduğu kaynaklardan gelir getirebilecek ve ülkeye, çevreye zarar vermeden kullanılması gerektiğini söylemiştir.

Bakı Devlet Üniversitesi'nin "Yabancı Ülkelerin Ekonomik Politik Coğrafya ve Turizm Bölümü"nin doçentinin söylediklerine göre, ülkemiz iklim ve dağlık araziler açısından kış turizmini gerçekleştirebilir ülke olabilir, ancak ülkemizde rüzgarlı günlerinin sayısının çokluğu, kar müddetinin 60 günden az olması sonucunda teknik ekipmanlardan yararlanmakla yapay kar örtüsünü artırarak kış mevsimini uzata bilir. Kış turizm potansiyeline sahip olan ülkemiz rakabet imkanlarını artırmakla da kış turizmini daha da geliştirebilir.

3.5.2. Azerbaycan'da Kış Turizm İşletmelerine İlişkin Bulgular

Azerbaycan'da kış turizm işletmelerine ilişkin bulgular 5, 6, 7, 8. sorulardan ortaya çıkmıştır.

"Kış mevsiminde kış turizm işletmelerinde doluluk oranı %80-dir"

Shahdag Guba Hotel'in ön büro müdürünün söylediklerine göre, kış mevsiminde oteldeki doluluk oranı haftaiçi %80, haftasonu ise tam şekildedir, ancak fiyatlar standart olarak belirlenmiş, hem haftaiçi hem de haftasonu aynı fiyat uygulanmaktadır.

Chateau Gusar Otel Restoran'ın yöneticisinin söylediklerine göre, kış mevsiminde doluluk oranı %80dir.

“Kış turizmine katılmak için işletmelere müracât edenlerden yerli turist oranı yabancılara nispetle daha yüksek olmaktadır”

Turizm işletmelerinin neredeyse hepsi kış mevsiminde onlara müracât eden turistlerin daha çok yerliler olduğunu, yabancılarla kıyaslandığı zaman daha yüksek olduğunu söylemişler. İşletmelerin söylediklerine göre, yerli turist sayısı %80, yabancı turist sayısı ise %20 olmaktadır.

“Kış turizmine katılan yabancı turistler daha çok Arabistan, İran ve Rusya ülkelerindedir”

Mülakat yapılan kişilerin söylediklerine göre ülkemize kış turizmi için gelen yabancı turistler farklılık göstermektedir.

Abdu Travel'in tur yöneticisi kış turizmi için ülkemize gelen yabancıların daha çok Arabistan ve İran'dan, Garabagh Travel Company'in yöneticisi Arabistan'dan, Chateau Gusar Otel Restoran'ın yöneticisi Arabistan ve İran'dan, Holiday Azerbaijan Travel'in baş yöneticisi Birleşik Arap Emirlikleri ülkelerinden, Rusya, Kazakistan'dan, Shahdag Guba Hotel'in ön büro müdürü Arabistan ülkeleri, Rusya, İtalya'dan, Guba Turizm İnformasiya Merkezinin turizm uzmanı Arabistan, Rusya ve Türkiye'den, Royal Travel Group'un iç turizm yöneticisi Arabistan, İran'dan geldiklerini söylemişler.

“Kış turizmine katılmak için turizm işletmelerine gelen turislerin %90 kanat, kayakla ilgilenmektedirler”

Mülakat yapılan kişilerin hepsi onlara müracât eden turistlerin %90 kanat ve kayakla ilgilendiklerini, kış turizmine bunları kullanmak için katıldıklarını söylemişler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyanın en karlı sektörlerinden biri olan turizmi geliştirme potansiyeline sahip olan ülkeler, elbette bunu ilk olarak ekonomi politikalarında düşünmektedirler. Azerbaycan'ın turizm potansiyeli düşünüldüğünde, öncelikle Azerbaycan'da geliştirilmesine gerek olan sektörün turizm sektörü olduğu görülmektedir. Azerbaycan turizm çeşitlendirilmesi konusunda potansiyele sahip ülkelere biridir. Azerbaycan'da gerçekleştirilmesi gereken turizm türlerinden olan kış turizmi kaynak açısından geniş potansiyele sahiptir.

Ülkemizde turizmi geliştirmek amacıyla bir sıra faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Şu anda, ülkemizde turizm sektörü gelişmiş sektörlerden biri haline gelmiştir.

Yapılan mülakatlar sonucunda ortaya çıkan analizlere göre, ortaya çıkmıştır ki, ülkede kış turizminin geliştirilmesi ülkeye sosyal, ekonomik yararlarla birlikte politik yararlar da sağlayacaktır. Araştırma sonucunda Azerbaycan'da kış turizmi açısından perspektif bölgelerin Guba-Haçmaz ve Şeki-Zagatala bölgeleri olduğu ortaya çıkmıştır.

İşletmelerin kış turizmi ile ilgili dünyadaki gelişmeleri izleme oranının yüksek olduğu ve daha çok komşu ülkelere ve Batı Avrupa ülkelerinden yararlanmanın ülkemiz için faydalı olduğuna yönelik cevaplarından bu sonuca varılmıştır.

4-5 yıl öncesine bakıldığında yerli turistlerin kış turizmi hakkında bilgi sahibi olmamalarından ve Azerbaycan'da kış turizmi gelişmediğinden

dolayı yerli turistlerin sayısının az olduğu, fakat Şimdi yerlilerin yabancılarla kıyaslandığında yerli turist sayısının çok olduğu görölmektedir.

Görüşmeye katılan kişilerin hepsi Azerbaycan'ın iklim ve coğrafi özellikleri göz önüne alındığında kış turizmi potansiyeline sahip olduğu görölmekte olduğunu ve kış turizmini geliştirmek için de bir sıra adımlar atıldığını, fakat, kış turizmini geliştirmek için bir sıra daha çok şeyler gerçekleştirmek gerektiğini söylemişler. Kış turizmi geliştirilirse hem ekonomik, hem sosyal, hem toplumsal yararlar elde edilebilir. Ülkemizde kış turizminin geliştirilmesi için ilk önerilerden biri ister yerli isterse de yabancı turistlerinin ilgilerinin çekilmesi için ilk önce tanıtım yapılmalıdır. Diğer önerilerden biri ise, kış turizminde ileri düzeyde gelişmiş ülkelerin tecrübelerinden yararlanarak sahip olduğu potansiyeli iyi şekilde değerlendirmesidir. Diğer taraftan ülkemizde bu sektörde çalışanların eğitim düzeyinin daha da ilerlemesi, onlara teşvikler yapılması ülkede kış turizminin gelişiminde önemli olabilir.

Ülkemizde yerli ve yabancı turistlerine kış turizmine katılım oranını artırmak ve kış turizmini geliştirmek için başlıca öneriler aşağıdaki gibidir:

- Kış turizminin gerçekleştirilmesi mümkün olan bölgelerde turizm merkezlerinin oluşturulması,
- - Kış turizmi için de gerekli alt yapının oluşturulması,
- Turizm informasiya merkezlerinin sayının artırılması,
- Turizm rehberlerinin sayının artırılması,
- Kış turizm işletmelerinde çalışan işçilerin yabancı turistlerle anlaşabilmesi için yabancı dil bilgilerine sahip olması

- Kış aylarını iyi şekilde değerlendirmek için kış turizm paketlerinin sayının artırılması,
- Fiyatların düzene salınması,
- Hizmet kalitesinin yükseldilmesi,
- Tanıtımın iyi şekilde yapılması,
- Kış turizminin gelişmiş olduğu diğer ülkelerin tecrübelerinde yararlanılması.

KAYNAKÇA

- 1) Acar E., Demir A., Kılınç C. Y., Yıldırım B., Beydilli H. (2016) “Kış Sporları Yaralanmaları”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi*, 3(1), s. 29-33.
- 2) Acuner, S., Acuner, E. (2017), “Dokap Bölgesinde Faaliyet Gösteren Kış Turizm İşletmeleri İçin Mali Bir Kolaylık: Özel Hesap Dönemi”, Dokap Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu, s. 485-492.
- 3) Akbulut, G. (2005), “Dağ Coğrafyasına Bir Örnek: Yıldız Dağı ve Turizm Potansiyeli”, Ulusal Coğrafya Kongresi, İstanbul Bildiri Kitabı, s. 433-439.
- 4) Akdu, S. A. (2009), *Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal Turizm ve Türkiye’deki Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma; İstanbul ve Ankara Örneği*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- 5) Akoğlan Kozak, M., Bahçe, A. S. (2012), *Özel İlgi Turizmi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- 6) Akova, İ. (1999), “Alternative Tourism Opportunities and Alanya”, *Review of the Department of Geography*, No: 5, p. 49-67.
- 7) Albayrak, A. (2013), *Alternatif Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara
- 8) Albayrak, A. (2013), “Kış Turizmi Turistlerinin Seyahat Motivasyonları”, 14. Ulusal Turizm Kongresi, s. 144-164.

- 9) Altaş, N. T., Çavuş, A., Zaman, N. (2015), “Türkiye’nin Kış Turizmi Koridorunda Yeni Bir Kış Turizm Merkezi: Konaklı”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 31, s. 345-365.
- 10) Altay, F. (2017), “Kış Turizmi ve Bölge Ekonomisine Etkisi”, *İpek Yolu Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 348.
- 11) Arıkan, İ. ve diğerleri, (Edt.) (2015), *Turizm Ulaştırması*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- 12) Aydemir, B., Şenerol, H. (2014), “İklim Değişikliği ve Türkiye Turizmine Etkileri: Delfi Anket Yöntemiyle Yapılan Bir Uygulama Çalışması”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(31), s. 381-416.
- 13) Aydın, B. (2016), *Van ve Bitlis İllerinde Kış Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya (Bölgesel Coğrafya) Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- 14) Baykal, F. (2015), “Uluslararası Turizm Ulaştırmasının Akış Yönü Ve Dağılım Dokusu”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 24(2), s. 57-68.
- 15) Baytok, A., Pelit, E., Soybalı, H. H. (2017), “Alternatif Turizm mi Turizmde Çeşitlilik mi? Kavramsal Bir Değerlendirme”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 1-14.
- 16) Benli, S., Can, M., Üst Can, Ç. (2017), “Profesyonel Mağaracıların Gözünden Mağara Sporuna ve Mağaraların Turizmde Değerlendirilmesi”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 95-110.

- 17) Bıçkıcı, D. (2013), “Avrupa’da ve Türkiye’de Sosyal Turizm”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 31, s. 49-73.
- 18) Buhalis, D. (2000), “Marketing The Competitive Destination of the Future”, *Tourism Management* 21, p. 97-116.
- 19) Ceylan S., Demirkaya H., “Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme: Çobanisa Köyü(Isparta)”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, S. 21, s. 79-94.
- 20) Christou, L. (2012), “Is It Possible To Combine Mass Tourism With Alternative Forms Of Tourism: The Case Of Spain, Greece, Slovenia And Croatia”, *Journal of Business Administration Online*.
- 21) Cimilli, V., Gülbahçe, Ö., Şafak, S. (2016), “Spor Turizmi Açısından Türkiye’nin Kış Sporlarındaki Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), s. 22-32.
- 22) Çakucu, A. C., Yavuz, G., Çiçek, M. (2014), “Dağcılık Turizmine Katılımda Dikkate Alınan Hususlar Üzerine Bir Araştırma”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), s. 75-94.
- 23) Çalışkan, U. (2014), “Sarıkamış Kayak Tesisleri ve Konaklama Hizmetleri Müşteri Memnuniyeti Araştırması”, T.C. Serhat Kalkınma Ajansı.
- 24) Çelik, A. (2017), “Hüzün Turizmi Üzerine Bir Derleme”, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(3), s. 41-55.

- 25) Çetin, S.A. (2013), “Kış Turizmi Girişimciliğinin Ekonomik ve Çevresel Etkileri”, 14. Ulusal Turizm Kongresi, s.165-177.
- 26) Demiroğlu, O. C. (2013), *İklim Değişikliğinin Kış Turizmine Etkisi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul.
- 27) Dolnicar, S., Leisch, F. (2003), “Winter Tourist Segments in Austria-Identifying Stable Vacation Styles for Target Marketing Action”, *University of Wollongong Research Online*, p. 1-23.
- 28) Edinsel, S., Adıgözel, O. (2014), “Türkiye’nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yıldaki Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeleri”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), s. 167-190.
- 29) Ercan, G. B. (2007), *Niş Pazarlama Stratejilerinin Turizm Sektöründe A Grubu Seyahat Acentalarında Uygulanması: Ets Tur Örneği*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- 30) Ercan, P. (2014), *Sürdürülebilir Turizm Çerçevesinde Kitle Turizmi ve Otel Tasarımlarının İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- 31) Əlimuradova, F. (2015), *Turizmin İnkişafının Əsas İstiqamətləri*, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Magistr Dissertasiyası, Bakı.
- 32) Garba Bako, A. (2016), *Alternatif Turizm Kapsamında Şarap Turizmi: Kula’yı Ziyaret Eden Şarap Turistlerine Yönelik Bir İnceleme*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin

- 33) Gül, A., Keleş, E., Uzun, Ö. F., Türker, H.B., “Davraz Kayak Merkezi'nin Isparta Kentine Çok Yönlü Etkileri”, *International Winter Cities Symposium (IWCS)*, s. 1216-1231
- 34) Jafari, J. (Edt.) (2000), Transportation, *Encyclopedia of Tourism*, New York: Routledge.
- 35) Karabıyık, N., Sümer İnci, B. (2012), “Destinasyon Pazarlamasında Pazarlama Stratejisi ve Konumlandırma Çalışmalarına Kavramsal Yaklaşım”, *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, s. 1-19.
- 36) Kavacık, M., Zafer, S., İnal, M. E. (2012), “Turizmde Destinasyon Markalaması: Alanya Örneği”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S. 39, s. 169-192.
- 37) Kılıç, B., Kurnaz, A. (2010), “Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), s. 39-56.
- 38) Kılıç, B., Sop, S. A., “Hüzün Turizmi, Katarsis ve Alternatif Katarsistik Bir Destinasyon Örneği Olarak San Jose Madeni”, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, S. 3, s. 6-220.
- 39) Kısa Ovalı, P. (2007) “Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavramı, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması”, *YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 2(2), s. 64-79.
- 40) Koşan, A. (2013), “Kış Sporları Turizmi – Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait Bir Araştırma (Palandöken'de Bir Uygulama)”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), s. 293-324.

- 41) Kozak, N., Akoğlan Kozak, M., Kozak, M. (2014), Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar, G6zden Geçirilmiş 16. Baskı, Ankara.
- 42) Mittringer, R. (2015), Austrian Tourism 2015 Foresight Brief, *The European Foresight Monitoring Network*, No: 052, p. 1-4.
- 43) Mursalov M. (2009), *Bir Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Olarak Kış Turizmi ve Kış Turizmi Açısından Azerbaycan'ın Guba-Haçmaz Turizm Bölgesinin Arz Potansiyeli*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- 44) N6vresli, T. (2010), *Azerbaycan Turizm Potansiyelinin Kalkınma Amaçlı Değerlendirilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- 45) Ören, V. E., Şahin, T. (2014), “Alternatif Turizm Kapsamında Uşak-Ulubey Kanyonu'nun Swot Analizi”, *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 3(7), s. 1-14.
- 46) Öztürk, M., Bayat, M., “Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması”, s. 135-156.
- 47) Öztürk, Y., Yazıcıoğlu, İ., “Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma”.
- 48) Pons, M. (2014), *Climate Change Impacts on Winter Tourism in the Pyrenees and Adaptation Strategies*, PhD Thesis, Barcelona.

- 49) Seferov, R., Hesenov, T., “Azerbaycan’ın Turizm Potansiyeli ve Turizm Etkinliklerinin Değerlendirilmesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 255-272.
- 50) Serçeoğlu, N. (2011), *Üniversite Oyunlarının Sosyal Kültürel Ve Ekonomik Etkileri: Erzurum 2011 Üniversiteler Arası Kış Oyunlarına Yönelik Bir Uygulama*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelçilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- 51) Sezgin, E., Yolal, M., “Golden Age of Mass Tourism: Its History and Development”, *Visions for Global Tourism Industry-Creating and Sustaining Competitive Strategies*, p. 73-90.
- 52) Soyak, M. (2013), “Uluslararası Turizmde Son Eğilimler Ve Türkiye’de Turizm Politikalarının Evrimi”, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 4, s. 1-18.
- 53) Taluy, E. (2004), “Dağ Turizmi Sektör Profili”, İstanbul Ticaret Odası, Etüt ve Araştırma Şubesi.
- 54) Tekin, Ö.A., “İslami Turizm: Dünyadaki ve Türkiye’deki Genel Durum Üzerine Bir İnceleme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 29, s. 750-766.
- 55) Topay, M (2003), “Bartın-Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreasyon-Turizm Kullanımları Açısından Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma”, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

- 56) Trebicka, B. (2016), “Tourism as a multiplier effect in economy: the case of Albania”, *International Journal of Business and Management Invention*, 5(1), p. 17-21.
- 57) Triarchi, E. (2017), “Alternative Tourism Development: A Theoretical Background”, *World Journal of Business and Management*, 3(1), p. 35-54.
- 58) Türkdöğdu, E. (2010), *Türkiye'nin Geliştirilebilir Bölgesel Kış Turizmi Potansiyeli: Avrupa'nın Bölgesel Kış Turizmi Merkezleri ile Türkiye'nin Bölgesel Kış Turizmi Potansiyelinin Karşılaştırılması*, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- 59) Türkeri, İ. (2004), *Destinasyon Aidiyeti Oluşturulmasında Destinasyon İmajının ve Kişiliğinin Rolü: Kış Turizmi Örneği (Palandöken Kayak Merkezi)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- 60) Ulusan, Y., Batman, O. (2010), “Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmine Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 23, s. 243-260.
- 61) Vuuren, C. V., Slabbert, E. (2011), “Travel Motivations And Behaviour Of Tourists To A South African Resort”, *International Conference On Tourism & Management Studies*, Vol:1.
- 62) Yıldız, Z. (2011), “Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, S. 5, s. 54-71.

63) Zeydan, Ö., Sevim, B., “İklim Değişikliğinin Kış Turizmine Etkileri”, TMMOB İklim Değişimi Sempozyumu, s. 156-171.

WEB KAYNAKÇALAR

- 1) https://www.academia.edu/34056016/The_evolution_of_alternative_forms_of_Tourism_a_theoretical_background, The Evolution Of Alternative Forms Of Tourism: A Theoretical Background.
- 2) https://www.tursab.org.tr/dosya/12196/tursab-kis-turizmi-raporu119314251845-1_12196_3978793.pdf, Kış Turizm Raporu.
- 3) <http://www.turizmdunyasi.com.tr/arsiv/yazi/137-turkiyede-ve-dunyada-kis-turizmi-gelisiyor>, Türkiye’de ve Dünyada Kış Turizmi Gelişiyor.
- 4) <https://www.diyadinnet.com/YararlıBilgiler437&Bilgi=sa%C4%9Fl%C4%B1k-turizmi-ve-sa%C4%9Fl%C4%B1k-turizminin-%C3%B6>, Sağlık Turizmi ve Sağlık Turizminin Özellikleri.
- 5) <http://www.rafadanbilgi.com/turizm/kis-turizmi-hakkinda-bilgiler/>, Kış Turizmi Hakkında Bilinmesi Gereken Bilgiler.
- 6) <http://www.tourmag.com.tr/kis-turizmi-ve-temel-sorunlari/>, Kış Turizmi ve Temel Sorunları.
- 7) <http://www.bulgaristankonsoloslugu.com/kayak-turizmi/>, Bulgaristan Kayak ve Kış Turizmi Hakkında.
- 8) https://azertag.az/store/files/Strateji_yol_xeritesi/Turizm_s%C9%99n_ayesinin_inki%C5%9Faf%C4%B1na_dair_strateji_yol_xeritesi.pdf? Azərbaycan Respublikasında İxtisaslaşmış Turizm Sənayesinin İnkişafına Dair Strateji Yol Xəritəsi.

9) <http://www.azerbaijan-news.az/index.php?mod=3&id=59220>

EKLER

EK 1. Mülakat Formu

1. Azerbaycan'da ülkenin gelişiminde kış turizminin önemi nedir?
2. Kış turizmi açısından Azerbaycan'ın perspektifli bölgeleri hangileridir?
3. Kış turizmi ile ilgili dünyadaki gelişimleri takip etme oranınız nedir?
4. Azerbaycan'da kış turizminin geliştirilmesi için hangi ülkelerin tecrübelerinden yararlanmak daha çok faydalı olabilir?
5. Yerli ve yabancı turistlerin kış turizmine katılma oranı hangi düzeydedir?
6. Yabancı turistler daha çok hangi ülkelerden gelmektedir?
7. Kış turizmine katılanların kanat, kayak ile ilgilenme oranı nedir?
8. Kış mevsiminde kış turizmi için gelen zaman oteldeki doluluk oranı ne kadardır?
9. Yerli ve yabancı turistlerin kış turizmine katılım oranını artırmak için hangi teşvik yöntemleri kullanılabilir?
10. Azerbaycan'da kış turizminin gelişime ile ilgili genel görüşleriniz nelerdir?

EK 2. Mülakata Katılanlar Listesi

Çalıştığı yer	Pozisyon	Cinsiyeti	Yaş	Mülakat Yapılma Tarihi
Rayda Travel Agency	Tur Yöneticisi	Kadın	28	16.05.2018
Abdu Travel	Tur Yöneticisi	Kadın	24	16.05.2018
Royal Travel Group	İç Turizm Yöneticisi	Kadın	27	16.05.2018
Holiday in Azerbaijan Travel	Baş Yönetici	Erkek	32	17.05.2018
Garabagh Travel Company	Yönetici	Erkek	22	22.05.2018
Shahdag Guba Hotel	Ön Büro Yöneticisi	Erkek	26	13.05.2018
Chateau Gusar Otel	Yönetici	Erkek	33	13.05.2018
Guba Turizm İnformasiya Merkezi	Turizm uzmanı	Kadın	24	13.05.2018
Bakü Devlet Universitesi	“Yabancı Ülkelerin Ekonomik Politik Coğrafya ve Turizm Bölümü”nün doçenti	Erkek	44	15.05.2018